

Derde Afdeeling

Algemeen overzicht van al de te voren beschouwde voorzeggingen, in overeenstemming met elkander en met de Openbaring van Johannes.

Zoo hebben wij dan nu de stof beërbeld, de onderscheidene deelen van het gebouw te zamengebragt, en hier en daar tusschenbeiden aangewezen, hoe sommige derzelve in elkander passen; nu moeten wij nog de laatste hand aan het werk slaan, al de bijzondere stukken zamenvoegen, en zoo het geheele gebouw voltooijen, en de groote overeenstemming aanwijzen, welke al deze voorzeggingen onderling met elkander en ook te zamen met de Openbaring van Johannes hebben; waaruit wij dan een juist en volledig denkbeeld zullen kunnen opmaken van hetgeen wij nog in de aanstaande toekomst te verwachten hebben.

Wanneer wij al de hiervoren behandelde voorzeggingen in het algemeen overzien, zoo bemerken wij ligtelijk, dat de gebeurtenissen in dezelve voorzegd en afgeschilderd, tot één van deze vier hoofdsorten kunnen gebragt worden : 1) de algemeene staat van rust, vrede en zaligheid, bij de oprigting van des Messias koningrijk te verwachten; 2) de bekeering en herstelling des Joodschen volks; 3) de algemeene bekeering en toebrenging der Heidenen; 4) die voorname gebeurtenissen, welke het laatste tijdperk der wereld bijzonder zullen kenmerken en de komst van den Messias tot oprigting van Zijn heerlijk koningrijk zullen voorafgaan en vergezellen.

I. Wat het eerste aanbelangt, veelvuldig en heerlijk zijn de beloften, welke wij daaromtrent in de voorzeggingen gevonden hebben, waarin zulk *een staat van algemeene rust, vrede en zaligheid bij de regering van den Messias* wordt toegezegd en afgeschilderd. Ik wil van alle de veelvuldige voorzeggingen daaromtrent, welke wij meer uitgebreid beschouwd hebben, slechts een en ander voorbeeld tot betere herinnering aanvoeren. Zoo wordt onder anderen deze gelukkige staat der wereld en de aanstaande regering van den Messias hier op aarde allerheerlijkst afgeschilderd Jez. XI: 1—9: «Daar zal een rijske voortkomen uit den afgehouden tronk van Izaï, en een scheut uit zijne wortelen zal vrucht voortbrengen. En op Hem zal de Geest des Heeren rusten, de Geest der wijsheid en des verstands, de Geest des raads en der sterkte, de Geest der kennis en der vrees des Heeren. En Zijn rieden zal zijn in de vrees des Heeren: en Hij zal naar het gezicht Zijner oogen niet rigten; Hij zal ook naar het gehoor Zijner ooren niet bestraffen. Maar Hij zal de armen met gerechtigheid rigten, en de zachtmoedigen des lands met regtmatigheid bestraffen: doch Hij zal de aarde slaan met de roede Zijnsmonds, en met den adem Zijner lippen zal Hij den goddelooze dooden. Want de gerechtigheid zal de gordel Zijner

lendenen zijn: ook zal de waarheid de gordel Zijner lendenen zijn. En de wolf zal met het lam verkeerem; en de luipaard bij den geitenbok nederliggen: en het kalf en de jonge leeuw en het mestvee zamen; en een klein jongske zal ze drijven. De koe en de beerin zullen zamen weiden; hunne jongen zullen zamen nederliggen, en de leeuw zal stroo eten, gelijk de os. En een zoogkind zal zich vermaken over het hol van eenen adder, en een gespeend kind zal zijne hand uitsteken in den kuil des baziliken. Men zal nergens leed doen, noch verderven op den ganschen berg Mijner heiligheid; want de aarde zal vol kennis des Heeren zijn, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken.» Zoo ook Hoofdst. XXXII: 1 — 5: «Ziet een koning zal regeren in gerechtigheid; en de vorsten zullen heerschen naar regt. En die Man zal zijn als eene verberging tegen den wind en eene schuilplaats tegen den vloed, als waterbeken in eene dorre plaats, als de schaduw eens zwaren rotssteens in een dorstig land. En de oogen dergenen, die zien, zullen niet terug zien, en de ooren dergenen, die hooren, zullen opmerken. En het hart der onbedachtzamen zal de wetenschap verstaan, en de tong der stamelenden zal vaardig zijn, om bescheidenlijk te spreken. De dwaas zal niet meer genoemd worden milddadig, en de gierige zal niet meer mild geheeten worden.» En Hoofdst. XXXV: «De woestijn en de dorre plaatsen zullen hierover vrolijk zijn; en de wildernis zal zich verheugen en zal bloeijen als eene roos; zij zal lustig bloeijen en zich verheugen; ja met verheuging en juichen. De heerlijkheid van Libanon is haar gegeven; de sieraad van Karmel en Saron; zij zullen zien de heerlijkheid des Heeren, den sieraad onzes Gods. Versterkt de slappe handen en stelt de struikelende knieën vast; zegt den onbedachtzamen van harte: weest sterk en vreest niet; ziet ulieder God zal ter wrake komen met de vergelding Gods; Hij zal komen en ulieden verlossen. Alsdan zullen der blinden oogen opgedaan worden en der dooven ooren zullen geopend worden: alsdan zal de kreupele springen als een hert, en de tong des stommen zal juichen: want in de woestijn zullen wateren uitbersten, en beken in de wildernis. Het dorre land zal tot staande water worden, het dorstig land tot sprinkaders der wateren. In de woning der draken, daar zij gelegen hebben, zal gras met riet en biezen zijn. Aldaar zal eene verhevene baan en een weg zijn, welke de heilige weg zal genoemd worden; de onreine zal daar niet doorgaan, maar hij zal voor dezen zijn. Die dezen weg wandelt, zelfs de dwazen, zullen niet dwalen. Daar zal geen leeuw zijn, noch geen verscheurend gedierte zal daarop komen, noch aldaar gevonden worden; maar de verlost en zullen daarop wandelen, en de vrijgekochten des Heeren zullen wederkeeren en tot Sion komen met gejuich, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen; maar droefenis en zuchting zullen wegvlieden.» Eindelijk Ps. LXXII: «O God! geef den Koning uwe regten, en uwe gerechtigheid den Zoon des konings zoo zal Hij uw volk rigten met gerechtigheid, en uwe ellendigen met regt. De bergen zullen den volke vrede dragen, ook de heuvelen met gerechtigheid. Hij zal de ellendigen des volks rigten, Hij zal de kinderen des nooddriftigen verlossen, en den verdrukker verbrijzelen. Zij zullen U vreezen, zoolang de zon en maan zullen zijn, van geslachte tot geslachte. Hij zal

nederdalen als een regen op het nagras, als de druppelen, die de aarde bevochtigen. In Zijne dagen zal de regtvaardige bloeijen en de veelheid van vrede, tot dat de maan niet meer zal zijn. En Hij zal heerschen van de zee tot aan de zee, en van de rivier tot aan de einden der aarde. De ingezetenen van dorre plaatsen zullen voor Zijn aangezicht knielen; en Zijne vijanden zullen het stof lekken. De koningen van Tharzis en de eilanden zullen geschenken aanbrengen; de koningen van Scheba en Seba zullen vereeringen toevoeren: ja alle koningen zullen zich voor Hem nederbuigen: alle Heidenen zullen Hem dienen. Want Hij zal den nooddriftige redden, die daar roept, mitsgaders den ellendige, en die geenen helper heeft; Hij zal den arme en nooddriftige verschoonen, en de zielen der nooddriftigen verlossen. Hij zal hunne zielen van list en geweld bevrijden, en hun bloed zal dierbaar zijn in Zijne oogen. En Hij zal leven, en men zal Hem geven van het goud van Scheba, en men zal geduriglijk voor Hem bidden; den ganschen dag zal men Hem zegenen. Is er een handvol koren in het land op de hoogte der bergen, de vrucht daarvan zal ruischen als de Libanon, en die van de stad zullen bloeijen als het kruid der aarde. Zijn naam zal zijn tot in eeuwigheid: zoolang er de zon is, zal Zijn naam van kind tot kind voortgeplant worden; en zij zullen in Hem gezegend worden. Alle Heidenen zullen Hem welgelukzalig roemen. »

Deze voorzeggingen heb ik uitgekozen, en hier opzettelijk woordelijk ingevoegd, dewijl zij eene volledige afschildering in zich bevatten van dien volmaakten staat van rust, vrede en zaligheid onder het koningrijk van den Messias hier op aarde, en wij ons dus de moeite zullen kunnen besparen, om breedvoerig op te geven, wat ons al van dien toekomstigen heilstaat in den Bijbel wordt toegezegd en beschreven. Behalve deze aangehaalde stukken zijn, zoo als wij gezien hebben, de voorzeggingen der Profeten vol van meer of min uitgebreide beloften en afschilderingen van dien gelukkigen staat onder de regering van den Messias op aarde. Dit is ons in den loop van ons onderzoek gebleken, en wij zullen in het vervolg wel gelegenheid vinden, om daarvan nog een en ander voorbeeld bij te brengen; dewijl de meeste dier beloften met andere voorzeggingen, omtrent de bekeering en herstelling der Joden, de algemeene toebrenging der Heidenen en andere gebeurtenissen van den laatsten tijd, op het naauwste zijn verbonden en in dezelve ingevlochten.

Maar, wanneer wij dan nu alle deze zoo klare en zoo bepaalde toezeggingen en afschilderingen onbevooroordeeld overwegen, zoo kunnen wij geen oogenblik twijfelen, of er is een tijd te wachten, dat het koningrijk van den Messias hier op eene wijze, zoo als nog niet is geschied, op aarde zal worden opgericht, de Messias zelf hier zichtbaar tegenwoordig, of ten minste door een zichtbaar teeken vertegenwoordigd, als Koning regeren, en alle koningen en volken zich aan Hem, als den Oppervorst der geheele aarde, zullen onderwerpen; een tijd, waarin allerlei, zoo uit- als inwendige voorspoed, rust, zegen en vrede door de inwoners der aarde zal

genoten worden. Immers alle die beloften te vergeestelijken en te verklaren van de geestelijke zegeningen aan de gemeente van Christus geschonken, en van het louter geestelijk koningrijk van den verhoogden Middelaar, dit strijdt met eene eenvoudige Bijbelverklaring, en kan daarenboven ook geen steek houden, alzoo deze beloften met die van der Joden wederherstelling klaar verbonden zijn en dus eerst in het toekomende hare vervulling wachten. Evenmin kunnen wij dezelve ook voor louter dichterlijke en zinnebeeldige voorstellingen houden van het heil, den volken door Christus toebereid. Wij verstaan dezelve volgens onzen gewonen grondregel, in eenen eigenlijken zin, en verwachten derzelve letterlijke vervulling, schoon wij wel willen toestemmen, dat de afbeeldingen van den uitwendigen heilstaat, behalve den letterlijken zin, tevens een beeld in zich bevatten van meer inwendige zegeningen, die daarmede zullen vergezelschap gaan, even als bestendig een in allen deelen volmaakte uitwendige gelukstaat, volgens de natuur der zaak en uit hoofde van het plan der Goddelijke regering, een bewijs is van den inwendigen gelukkigen staat, die ten deele zulk eenen uitwendigen gelukstaat voortbrengt, ten deele uit denzelfden voortvloeit.

Voorts zien wij, dat de hoofdzaken van dezen algemeenen heilstaat tot de volgende kunnen gebragt worden : een algemeene vrede en eensgezindheid tusschen alle menschen en volken, ja zelfs tusschen alle de redelooze bewoners dezer aarde; de volmaakte uitoefening van regt en gerechtigheid door den Messias, tot redding en bescherming der verdrukten en ter bestraffing der verdrukters; eene regtmatige regering aller koningen, die onder den Messias over de volken heerschen zullen; het algemeen bloeijen van regtvaardigheid, wetenschap, Godskennis en ware godsvrucht; afwering van alle rampen en smerten; en allerlei heil, voorspoed, vreugde en blijdschap.

En wanneer wij nog naauwkeuriger op deze beloften acht geven, zoo worden wij opgeleid om te denken, dat schoon alles in één tafereel wordt voorgesteld, echter deze gelukstaat niet in ééns volkomen zijn zal, doch trapswijze vermeerderen; zoodat dezelve nog eerst voor vele onvolkomenheden en gebreken op aarde plaats zal overlaten, maar vervolgens geheel volmaakt worden; hoe toch zou anders de Messias de verdrukten tegen hunne verdrukters kunnen beschermen, in gevalle er eerst niet nog hier en daar verdrukking plaats had? Doch wij zullen daarover mede in het vervolg nog nader spreken, en aanwijzen, dat deze gelukstaat aanvankelijk en nog onvolkomen vóór de algemeene opstanding, doch geheel volmaakt na dezelve zal plaats hebben. Het laatste is ook reeds door de Haas in zijne *Verhandeling over de Toekomende Wereld* aangetoond.

II. Wat nu de tweede hoofdgebeurtenis betreft, namelijk de eindelijke bekeering en wederherstelling des Joodschen volks, wij vonden reeds, bij de overweging van de beloften van God aan Abraham gedaan, in dezelve, vergeleken met de lotgevallen, welke het Joodsche volk naderhand en tot op den huidigen dag zijn overgekomen,

grond, om daaruit te besluiten, dat nog eenmaal Abrahams natuurlijke afstammelingen, de Joden, in hun nu verlaten land Canaän op nieuw ingevoerd en in Gods gunst hersteld moesten worden, bijaldien de belofte, aan Abraham gedaan, van eene eeuwige bezitting van Canaän door zijn nageslacht, volkomen vervuld zou worden.

Vervolgens vonden wij hunne eindelijke bekeering en wederherstelling met klare woorden toegezegd in de laatste redenen van Mozes. Maar ook voornamelijk maken al de Profeten daarvan gewag en geven hiervan de stelligste verzekeringen en voor het Joodsche volk allertroostrijkste beschrijvingen. Laat ik ook hier weder uit eene geheele menigte een en ander voorbeeld bijbrengen. Zoo vonden wij onder anderen in het bijzonder aan Jeruzalem en Sion herstelling toegezegd en dezelve zeer troostrijk afgeschilderd Jez. LI: 17 en vervolgens, en Hoofdst. LII: 1—12: «Waakt op, waakt op, staat op, Jeruzalem! die gij gedronken hebt van de hand des Heeren, den beker Zijner grimmigheid, den droesem des bekens der zwijmeling hebt gij gedronken en uitgezogen. Alzoo zegt uw Heer, de Heer en uw God, die Zijns volks zaak twisten zal: ziet, Ik neem den beker der zwijmeling van uwe hand, den droesem des bekens Mijner grimmigheid, gij zult dien voortaan niet meer drinken: maar Ik zal hem dien, die u bedroefd hebben, in de hand zetten, die tot uwe zielen zeiden: buigt u neder, dat wij over u gaan; en gij legt uwen rug neder als aarde, en als een straat dengenen, die daarover gaan. Waakt op, waakt op, trekt uwe sterkte aan, o Sion! trekt uwe sierlijke kleederen aan, o Jeruzalem! Maakt u los van de banden uws halzes, gij gevangene dochters Sions! Want, zóó zegt de Heere, gijlieden zijt om niet verkocht, gij zult ook zonder geld gelost worden. Daarom zal Mijn volk, daarom zal het Mijnen naam in dien dag kennen, dat Ik het zelf ben, die spreekt: ziet hier ben Ik. Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten desgenen, die goede boodschap brengt van het goede, die heil doet hooren, desgenen, die tot Sion zegt, uw God is Koning? Daar is eene stem uwer wachters, zij verheffen de stem, zij juichen zamen, want zij zullen ooge aan ooge zien, als de Heere Sion wederbrengen zal. Maakt een geschal, juicht zamen, gij woeste plaatsen Jeruzalems! want de Heere heeft Zijn volk getroost; Hij heeft Jeruzalem verlost; de Heere heeft Zijnen heiligen arm ontbloot voor de oogen aller Heidenen; al de einden der aarde zullen zien het heil onzes Gods. Vertrekt, vertrekt, gaat uit van daar en raakt het onreine niet aan; gaat uit het midden van haar, reinigt u, gij die de vaten des Heeren draagt! want gijlieden zult niet met haast uitgaan, noch met de vlugt henen gaan; want de Heere zal voor ulieder aangezigt henen trekken, en de God Israëls zal uw achtertoegt wezen. »

Voorts vinden wij wederherstelling aan geheel Israël toegezegd, onder anderen Jer. XXXI: «Ter zelfder tijd, spreekt de Heere, zal Ik allen geslachten Israëls tot eenen God zijn; en zij zullen Mij tot een volk zijn. Ik zal u weder bouwen, en gij zult gebouwd worden, o Jonkvrouw Israëls! gij zult weder versierd zijn met uwe

trommelen en uitgaan met den rei der spelenden. Gij zult weder wijngaarden planten op de bergen van Samaria; de planters zullen planten en de vrucht genieten, want daar zal een dag zijn, waarin de hoeders op Efraims gebergte zullen roepen: maakt ulieden op en laat ons opgaan naar Sion, tot den Heere onzen God. Want, zoo zegt de Heere: roept luid over Jacob met vreugde, en juicht vanwege het hoofd der Heidenen: doet het hooren, lofzingt en zegt: O Heere! behoud uw volk, het overblijfsel van Israël. Ziet, Ik zal ze aanbrengen uit den lande van het Noorden, en zal ze vergaderen van de zijden der aarde; onder hen zullen zijn blinden en lammen, zwangeren en barenden te zamen; met eene groote gemeente zullen zij herwaarts wederkomen; zij zullen komen met geweën, en met smeekingen zal Ik ze voeren; Ik zal ze leiden aan de waterbeken, in eenen regten weg, daarin zij zich niet zullen stooten: want Ik ben Israël tot eenen Vader, en Efraim is Mijn eerstgeborene. Hoort des Heeren woord, gij Heidenen! en verkondigt in de eilanden, die verre zijn, en zegt: Hij, die Israël verstrooid heeft, zal hem weder vergaderen en bewaren, als een herder zijne kudde. Want de Heere heeft Jakob vrijgekocht, Hij heeft hem verlost uit de hand desgenen, die sterker was dan hij. Dies zullen zij komen, en op de hoogte van Sion juichen en toevloeijen tot des Heeren goed, tot het koren en tot den most en tot de olie en tot de jonge schapen en runderen; hunne ziel zal zijn als een gewaterden hof, en zij zullen voortaan niet meer treurig zijn. Dan zal zich de jonkvrouw verblijden in den rei, daartoe de jongelingen en ouden te zamen; want Ik zal hunlieder rouw in vrolijkheid veranderen, zal ze troosten en verblijden naar hunne droefenissen; Ik zal de zielen der Priesteren met vettigheid dronken maken, en Mijn volk zal met Mijn goed verzadigd worden, spreekt de Heere.» Ziet ook vs. 27 en vervolgens, en Ezech. XXX.VI: «Daarom gij bergen Israëls, hoort het woord des Heeren Heeren: zoo zegt de Heere Heere tot de bergen, tot de heuvelen, tot de stroomen, tot de dalen, tot de verwoeste eenzame plaats en tot de verlatene steden, die tot eenen roof en spot geworden zijn voor het overblijfsel der Heidenen, die rondom zijn. Daarom profeteer van het land Israëls, en zegt tot de bergen, tot de heuvelen, tot de stroomen en tot de dalen: zoo zegt de Heere Heere: Gij, o bergen Israëls! zult weder uwe takken geven, en uwe vrucht voor Mijn volk Israël dragen; want zij naderen te komen, want ziet Ik ben bij u; Ik zal u aanzien, en gij zult gebouwd en bezaaid worden. Ik zal menschen op u vermenigvuldigen, het gansche huis Israëls, ja dat geheel; de steden zullen bewoond, en de eenzame plaats bebouwd worden. Ja, Ik zal menschen en beesten op u vermenigvuldigen, zij zullen vermenigvuldigd worden en vruchtbaar zijn; Ik zal u doen bewonen als in uwe vorige tijden, ja Ik zal het beter maken dan in uwe beginselen; gij zult weten dat ik de Heere ben. Ik zal menschen op u doen wandelen, namelijk Mijn volk Israël; die zullen u erfelijk bezitten, gij zult hun ter erfenis zijn, en zult ze voortaan niet meer berooven.» En vs. 22 en vervolgens: «Zegt tot het huis Israëls: zoo zegt de Heere Heere: Ik zal u uit de Heidenen halen; Ik zal u uit al de landen vergaderen, en Ik zal u in uw land brengen. Dan zal Ik rein water op u sprengen, en gij zult rein worden; van al uwe onreinigheden en al uwe drekgoden zal Ik u reinigen. Ik zal u een nieuw hart

geven, en zal eenen nieuwen geest geven in het binnenste van u; Ik zal het steenen hart uit uw vleesch wegnemen, en Ik zal u een vleeschen hart geven. Ik zal Mijnen Geest geven in het binnenste van u; Ik zal maken dat gij in Mijne inzettingen zult wandelen, en Mijne regten zult bewaren en doen. Gij zult wonen in het land, dat Ik uwen vaderen gegeven heb; gij zult Mij tot een volk zijn, en Ik zal u tot eenen God zijn. Ik zal u verlossen van al uwe onreinigheden; Ik zal roepen tot het koorn, en zal dat vermenigvuldigen, Ik zal geen honger op u leggen,» enz. Nog één voorbeeld uit Hoofdst. XXXVII: 21—28: «Spreekt dan tot hen : zoo zegt de Heere Heere: Ziet Ik zal de kinderen Israëls halen uit het midden der Heidenen, daarhenen zij getogen zijn; Ik zal ze vergaderen van rondom, en brengen ze in hun land. Ik zal ze maken tot een eenig volk in het land op de bergen Israëls; zij zullen allen te zamen eenen eenigen Koning tot hunnen Koning hebben; zij zullen niet meer tot twee volken zijn, noch voortaan meer in twee koninkrijken verdeeld zijn. Zij zullen zich niet meer verontreinigen met hunne dreggoden, met hunne verfoeiselen, en met al hunne overtredingen. Ik zal ze verlossen uit al hunne woonplaatsen, in dewelke zij gezondigd hebben, en zal ze reinigen; zoo zullen zij Mij tot een volk zijn, en Ik hun tot eenen God zijn, en Mijn knecht David zal Koning over hen zijn; zij zullen allen te zamen éénen Herder hebben; zij zullen in Mijne regten wandelen, en Mijne inzettingen bewaren en die doen. Zij zullen wonen in het land, dat Ik Mijnen knecht Jacob gegeven heb, daarin uwe vaders gewoond hebben, ja daarin zullen zij wonen, zij, hunne kinderen en kindskinderen, tot in eeuwigheid; en Mijn knecht David zal hunlieder vorst zijn tot in eeuwigheid. Ik zal een verbond des vredes met hen maken; het zal een eeuwig verbond met hen zijn; Ik zal ze inzetten en vermenigvuldigen; Ik zal Mijn heiligdom in het midden van hen zetten tot in eeuwigheid. Mijn tabernakel zal bij hen zijn; Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn, en de Heidenen zullen weten dat Ik de Heere ben, die Israël heilige, als Mijn heiligdom in het midden van hen zal zijn tot in eeuwigheid. »

Wie kan nu, na het lezen van deze en zoovele andere, zoo duidelijke en stellige beloften en uitgebreide voorstellingen, als ons in den loop van ons onderzoek der voorzeggingen zijn voorgekomen, omtrent de wederherstelling van Israël, er een oogenblik in ernst aan twijfelen, of er nog eenmaal niet alleen eene algemeene bekeering, maar ook eene wederherstelling des Joodschen volks en terugvoering in hun land Canaän te verwachten zij, wanneer zij daar op nieuw onder hunne eigene overheden, onder het bestuur van eenen eigenen koning, als een onafhankelijk volk zullen wonen, en uitnemend van God gezegend worden; ja ook zelfs op nieuw Gods heiligdom, den tempel onder zich hebben en God op eene plegtige wijze, ook weder door offerhanden dienen?

Bijzonder wordt dit laatste, betreffende de wederherstelling van de plegtige Gods- en offerdienst, en de wederopbouw van den tempel te Jeruzalem, hetwelk het meest, volgens de gewone denkbeelden over deze zaak, vreemd zal voorkomen,

echter niet minder stellig en duidelijk in onderscheidene voorzeggings beloofd, gelijk wij bij de overweging derzelve hebben aangewezen, en ook tevens getoond, dat alle deze voorzeggings, wegens de herstelling en het geluk van Israël, niet kunnen toegepast worden op hunne gedeeltelijke herstelling uit de Babylonische gevangenis, maar duidelijk zien op iets, dat eerst tegen het einde der wereld is te verwachten.

Voorts zullen wij in het vervolg nog betere gelegenheid vinden, om dit stuk van de herstelling van den Joodschen burgerstaat en godsdienst nog nader op te helderen, en de bijzondere omstandigheden, daartoe behoorende, wat nader in verband voor te stellen. Hier merken wij nog alleen aan, dat, schoon ook deze gebeurtenis in één tafereel bij de Profeten wordt afgeschilderd, dezelve echter niet in eens volkomen zijn, maar trapswijze voortgaan zal.

III. De derde hoofdgebeurtenis, door de Profeten voorspeld, is *de eindelijke en algemeene toebrenghing en bekeering der Heidenen*.

Wat de zaak zelve belangt, dezelve wordt van allen toegestemd, in zoo verre namelijk, dat eens de ware kennis van God zich over de geheele aarde zal uitbreiden en alle volken in de zegeningen van den Messias deelen zullen. Trouwens, zij vloeide reeds voort uit de eerste belofte in het paradijs, dat het zaad of de nakomelingschap der vrouw den slang den kop vermorzelen zou, en was nog klaarder begrepen in de belofte Gods aan Abraham, dat alle geslachten der aarde in zijn zaad zouden gezegend worden. Ook ligt zij opgesloten in de beloften, door welke een staat van algemeene rust, vrede en heil op aarde onder de regering van den Messias wordt toegezegd; dewijl ook dan de aarde vol zou zijn van de kennis des Heeren, en alle koningen zich voor den Messias zouden nederbuigen en alle Heidenen Hem dienen, en buiten dat vonden wij nog onderscheidene bijzondere voorzeggings, waarin zulk eene algemeene toebrenghing der volken werd toegezegd. Doch, daar dit algemeen wordt toegestemd, zal het niet noodig zijn, om eenige dier bijzondere beloften opzettelijk te herinneren: maar het zal van meer aanbelang zijn, wat nader deze en gene bijzonderheden, betrekkelijk deze groote gebeurtenis, in de voorzeggings, naar onze gedachten begrepen, op te geven.

Vooreerst schijnt het mij klaar toe, dat deze algemeene toebrenghing niet slechts door de verkondiging van het Evangelie langzamerhand geschieden zal, neen, maar dat God tegen het einde der wereld door groote en wonderbare daden en gebeurtenissen, dezelve aanmerkelijk zal verhaasten en zeer spoedig daarstellen.

Ten tweede, deze algemeene toebrenghing der volken, zal met de bekeering en wederherstelling des Joodschen volks in het naauwste verband staan, en de groote daden, welke God tot heil van dit volk in den laatsten tijd der wereld doen zal, zal

bijzonder dit uitwerksel te weeg brengen en de volken noodigen, zich aan de dienst des Heeren over te geven.

Ten derde, hieruit zal ook een groote eerbied en achting voor het herstelde Joodsche volk onder de overige volken voortkomen. Jeruzalem en Sion in het bijzonder, en het land Canaän in het gemeen zullen de hoofdzetel van de godsdienst ook voor de overige volken der aarde zijn; en deze zullen ook aan de plegtige godsdienst in het gemelde land deel nemen, en derwaarts hunne offeranden en geschenken henenvoeren, en ook van alle kanten de nog onder hen wonende en verstrooide Joden derwaarts henen brengen.

Wij hebben dit een en ander in onderscheidene voorzeggingen zeer klaar voorspeld gevonden. Een en ander voorbeeld zal hier wederom genoeg zijn. Kort en treffend wordt deze gebeurtenis voorzegd Jez. II: 2—4 : «Het zal geschieden in het laatste der dagen, dat de berg des huizes des Heeren zal vastgesteld zijn op den top der bergen, en dat hij zal verheven worden boven de heuvelen: en tot denzelfden zullen alle Heidenen toevloeijen. Vele volken zullen henengaan en zeggen: Komt en laat ons opgaan tot den berg des Heeren, tot het huis des Gods Jakobs, opdat Hij ons leere van Zijne wegen, en dat wij wandelen in Zijne paden. Want uit Sion zal de wet uitgaan en des Heeren Woord uit Jeruzalem. En Hij zal rigten onder de Heidenen en bestraffen vele volken; en zij zullen hunne zwaarden slaan tot spaden en hunne spiesen tot sikkelen; het eene volk zal tegen het andere volk geen zwaard opheffen, noch zij zullen geen oorlog meer leeren.» Meer uitgebreid is de voorzegging van denzelfden Profeet, Hoofdst. LX: 1—16: «Maakt u op, wordt verlicht (¹), want uw licht komt, en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op; want ziet de duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de volken; doch over u zal de Heere opgaan en Zijne heerlijkheid zal over u gezien worden. En de Heidenen zullen tot uw licht gaan, en koningen tot den glans, die u is opgegaan. Heft uwe oogen van rondom op, en ziet! Alle die zijn vergaderd, zij komen tot u: uwe zonen zullen van verre komen, en uwe dochters zullen aan uwe zijde gevoedsterd worden. Dan zult gij het zien en zamenvloeijen, en uw hart zal vervaard zijn en verwijd worden, want de menigte der zee zal tot u gekeerd worden; het heir der Heidenen zal tot u komen. Een hoop kemelen zal u bedekken, de snelle kemelen van Midian en Hephah; zij allen zullen uit Scheba komen; goud en wierook zullen ze aanbrengen; en zij zullen den overvloedigen lof des Heeren boodschappen. Al de schapen van Kedar zullen tot u verzameld worden, de rammen van Nebajoth zullen u dienen, zij zullen met welgevallen komen op Mijnen altaar en Ik zal het huis Mijner heerlijkheid heerlijk maken. Wie zijn deze, die daar komen gevlogen als eene wolk, en als duiven tot hare vengsters? Want de eilanden zullen Mij verwachten en de schepen van Tharzis vooreerst, om uwe kinderen van verre te brengen, hun zilver en hun goud met hen tot den naam des Heeren uwes Gods en tot den Heilige Israëls, dewijl Hij u heerlijk

---

¹ Hier wordt het hersteld en gelukkig Israël aangesproken.

gemaakt heeft. En de vreemden zullen uwe muren bouwen, en hunne koningen zullen u dienen; want in Mijne verbolgenheid heb Ik u geslagen, maar in Mijn welbehagen heb Ik Mij over u ontfermd. En uwe poorten zullen steeds open staan, zij zullen des daags noch des nachts niet gesloten worden, opdat men tot u inbrenge het heir der Heidenen, en hunne koningen tot u geleid worden. Want het volk en het koninkrijk, welke u niet zullen dienen, die zullen vergaan, en die volken zullen ganschelijk verwoest worden. De heerlijkheid Libanons zal tot u komen, de denneboom, de beuken en de busboom tegelijk, om te versieren de plaats Mijns heilighdoms; en Ik zal de plaats Mijner voeten heerlijk maken. Ook zullen zich buigende tot u komen de kinderen dergenen, die u onderdrukt hebben; en allen, die u gelasterd hebben, zullen zich nederbuigen aan de planten uwer voeten, en zij zullen u noemen de stad des Heeren, het Sion des heiligen Israëls. In plaats dat gij verlaten en gehaat zijt geweest, zoodat niemand door u henen ging, zoo zal Ik u stellen tot eene eeuwige heerlijkheid, tot eene vreugd van geslachte tot geslachte. En gij zult de melk der Heidenen zuigen, en gij zult de borsten der koningen zuigen, en gij zult weten, dat Ik de Heere ben, uw Heiland en uw Verlosser, de Magtige Jakobs. » Zoo ook Hoofdst. LXVI: 18—24: «Het komt, dat Ik vergaderen zal alle Heidenen en tongen; en zij zullen komen, en zij zullen Mijne heerlijkheid zien. Ik zal een teeken aan hen zetten, en uit hen, die het ontkomen zullen zijn, zal Ik zenden tot de Heidenen naar Tharzis, Pul en Lud, de boogschutters naar Tubal en Javan, tot verre gelegene eilanden, die Mij gerucht niet gehoord, noch Mijne heerlijkheid niet gezien hebben; zij zullen Mijne heerlijkheid onder de Heidenen verkondigen. En nevens alle uwe broeders zullen (mensen) uit alle Heidenen den Heere spijsoffer brengen (²) op paarden en op wagenen, en op rosbaren en op muilen, en op snelle loopers, naar Mijnen heiligen berg toe, naar Jeruzalem, zegt de Heere, gelijk als de kinderen Israëls het spijsoffer in een rein vat brengen ten huize des Heeren. En ook zal Ik uit dezelve eenigen tot Priesters en tot Leviten nemen, zegt de Heere; want gelijk als die nieuwe hemel en die nieuwe aarde, die Ik maken zal, voor Mijn aangezicht zullen staan, spreekt de Heere, alzoo zal ook ulieder zaad en ulieder naam staan. En het zal geschieden, dat van de eene nieuwe maan tot de andere, en van den eenen Sabbath tot den anderen, alle vleesch komen zal, om aan te bidden voor Mijn aangezicht, zegt de Heere. En zij zullen henen uitgaan, en de doode lichamen der lieden zien, die tegen Mij overtreden hebben; want hun worm zal niet sterven, hun vuur zal niet uitgebluscht worden en zij zullen allen vleesche eene afgrijzing wezen.» Zie ook Zach. VIII: 21—23, en XIV: 16 en vervolgens.

In alle deze en meer andere voorzeggingen wordt klaar de toebrengring der Heidenen in dat verband met de herstelling der Joden voorgesteld en in die bijzonderheden afgeschilderd, als ik zoo even heb opgegeven: ja ook zelfs, wanneer

---

² Zoo wil ik deze woorden, Hoofdst. LXVI: 20, liefst met Doederlein vertalen, en niet gelijk in onze Overzetting: zij zullen alle uwe broeders uit alle Heidenen den Heere ten spijsoffer brengen, hetgeen zulk een goeden zin niet heeft.

wij de beloften van God, aan Abraham gedaan, naauwkeurig vergelijken, zoo vinden wij reeds grond tot soortgelijke verwachtingen, gelijk wij bij de overweging derzelve hebben aangewezen.

In diezelfde beloften Gods aan Abraham meenden wij ook grond te vinden om te besluiten, dat eens alle kinderen van Abraham, zoowel zijne aangenome als natuurlijke, tot het land Canaän, als den zetel van de algemeene Godsdienst gelijk regt zullen hebben, en dat alsdan de inwoners van dit land niet meer alleen in één volk zullen bestaan, maar uit alle volken der wereld zullen verkozen worden; en in onze *Proeve over de Openbaring van Johannes*, Hoofdst. XIV, meenden wij grond te vinden om te denken, dat er in den laatsten tijd een nieuw Israël zal gevormd worden, waarvan de grondstam wel altijd de natuurlijke afstammelingen van Abraham zullen uitmaken, maar waarin zeer vele van de uitgelezenste uit andere volken zullen worden ingelijfd ⁽³⁾: en inderdaad wij vinden ook hiertoe grond in meer dan eene voorzegging. Zoo b. v. wordt Ps. LXXXVII aan afstammelingen uit vreemde volken klaar het burgerregt te Jeruzalem en op Sion toegekend: «Zijn grondslag is op de bergen der heiligheid: de Heere bemint de poorten Sions boven alle woningen Jakobs; zeer heerlijke dingen worden van u gesproken, o stad Gods! Ik zal Rahab en Babel vermelden onder degenen, die Mij kennen. Ziet de Philistijn en de Tyriër met den Moor deze is aldaar geboren. En van Sion zal gezegd worden: die en die is daarin geboren. En de Allerhoogste zelf zal ze bevestigen. De Heere zal ze rekenen in het opschrijven der volken, zeggende: deze is aldaar geboren. En de zangers, gelijk de speellieden, mitsgaders alle Mijne fonteinen zullen binnen u zijn. »

Bij geen Profeet vinden wij dit denkbeeld meer doorstralen, dan bij den Evangelischen Profeet Jezaja. Even gelijk die over het geheel het meest van allen zijn oog ook op de Heidenen vestigt, even zoo is ook hij het, die ons in de zoo even gemelde gedachte sterkt. Opmerkelijk is hetgeen wij straks zagen uit Hoofdst. LXVI van zijne profetie, waar God, vs. 21, zeer klaar belooft, dat Hij uit de Heidenen eenigen tot Priesters en Leviten nemen zou. En in Hoofdst. LVI, komt eene zeer klare belofte voor, waarbij God aan hen, die zich volkomen aan de wetten van Israël wilden onderwerpen, toezegt, dat zij ook mede in de bijzondere voorregten van dit volk deelen zouden: «Alzoo zegt de Heere: bewaart het regt en doet gerechtigheid, want Mijn heil is nabij om te komen, en Mijne gerechtigheid om geopenbaard te worden. Welgelukzalig is de mensch, die zulks doet, en des menschenkind, dat vast daaraan houdt; die den Sabbath houdt, zoodat hij dien niet ontheilige, en die zijne hand bewaart van eenig kwaad te doen. En de vreemde, die zich tot den Heere gevoegd heeft, spreke niet, zeggende: de Heere heeft mij gansch en gaar van Zijn volk gescheiden; en de gesnedene zegge niet: ziet ik ben een dorre boom. Want

---

³ Zie onze *Proeve*, bladz. 90—92.

alzoo zegt de Heere van de gesnedene, die Mijne Sabbathen houden, en verkiezen hetgeen, daar Ik lust toe heb, en vasthouden aan Mijn verbond: Ik zal hun ook in Mijn huis en binnen Mijne muren eene plaats en eenen naam geven beter dan der zonen en der dochteren; eenen eeuwigen naam zal Ik eenen iederen van hen geven, die niet uitgeroeid zal worden. En de vreemden, die zich tot den Heere voegen, om Hem te dienen, en om den naam des Heeren lief te hebben, om Hem tot knechten te zijn, al die den Sabbath houdt, dat hij dien niet ontheilige, en die vast aan Mijn verbond houden, die zal Ik ook brengen tot Mijnen heiligen berg, en Ik zal ze verheugen in Mijn bedehuis; hunne brandoffers en hunne slagtoffers zullen aangenaam wezen op Mijnen altaar: want Mijn huis zal een bedehuis genoemd worden voor alle volken.» Voorts schijnt ook dezelfde Profeet zelfs in die beloften van wederherstelling en heil, welke hij aan Israël doet, niet alleen bepaaldelijk op de vleeschelijke nakomelingen van Abraham, maar ook op het geheele volk des Heeren onder het Nieuwe Testament, zoo verre hetzelfde met dit Joodsche volk dan zal verbonden zijn, bijzonder Hoofdst. LX het oog te hebben. Ook komen Ps. XV en XXIV hier in aanmerking, dewijl daar het karakter wordt beschreven dergenen, die dus tot de naauwste gemeenschap met God zullen toegelaten worden, gelijk ook Ps. XLV daarop toepasselijk schijnt.

Maar hier is het nu tijd, om eene bedenking voor te stellen, welke de nadenkende reeds meer dan eens bij zichzelf moet gemaakt hebben, namelijk deze: hoe kan de wederherstelling van de plechtige Joodsche godsdienst, bijzonder der offerhanden, bestaan met de zoo stellige verzekeringen des Nieuwen Testaments, bijzonder de door Paulus met zoo veel ijver verdedigde leer omtrent de afschaffing der offerhanden en der geheele ceremoniedienst?

Om deze bedenking volkomen op te lossen, zoude een bijzonder en meer uitgebreid onderzoek van de leer der Apostelen ten dien opzichte vereischt worden, waarin wij echter voor het tegenwoordige, om niet te ver van ons eigenlijk doel te worden afgeleid, niet kunnen treden. Ik zal daarom alleen het resultaat van mijne overdenkingen hieromtrent opgeven.

Vooreerst, men moet onderscheid maken tusschen eene plechtige godsdienst, zelfs gepaard met offerhanden, in het gemeen, en die bijzondere ceremonie- en offerdienst, welke door Mozes aan Israël bevolen was. De eerste was ook onder de aartsvaderen in gebruik en in het geheel niet strijdig met eene vrije godsdienstoefening, maar integendeel aan de vrije en kinderlijke verheffing van hunne harten tot God zeer wel dienstbaar; alleen de laatste werd door zoo vele bijzondere en stipte bepalingen, als door de Mozaïsche wetgeving daar waren bijgevoegd, inderdaad tot een lastig juk en met de ware vrijheid van het Evangelie ten eenenmale onbestaanbaar.

Ten tweede, het is bijzonder tegen de laatste, de Mozaïsche godsdienstinrigting, dat de Apostelen ijverden en welker afschaffing in de dagen des Nieuwen Testaments zij beweerden. Hierover was eigenlijk de twist in hunnen tijd, of de Mozaïsche Wet en de daardoor bepaalde godsdiensttoefening door de aanhangers van den Messias nog moest worden behouden. Het tegendeel daarvan was het, dat de Apostelen beweerden. Over de eerste, de godsdiensttoefening der aartsvaderen, kon geen twist zijn; deze was nooit stellig van God bevolen, ten minste daarvan was geen stellig gebod voorhanden, op grond van hetwelk men iemand tot dezelve kon verplichten; dit was het ook niet, dat de tegenstanders der Apostelen begeerden: deze meer vrije Gods- en offerdienst was ook reeds lang vergeten en had voor de Mozaïsche ceremoniedienst plaats gemaakt. Men moest derhalve ten dien tijde een van beiden kiezen, of de Mozaïsche godsdienst in haar geheel behouden, of anders alle ceremoniën, offeranden en plegtigheden laten varen; er was geen midden tusschenbeiden. Aan de invoering van eene nieuwe plegtige godsdienst, meer overeenkomstig met die der aartsvaderen en met de vrijheid van het Evangelie werd niet gedacht: dit was het niet, dat de tegenstanders der Apostelen begeerden, die alleen op het behouden van de Mozaïsche godsdienst aandrongen. Ook kan men dus niet stellen, dat de Apostelen zich tegen dezelve eigenlijk verzet of de eeuwigdurende afschaffing derzelve beweerd hebben, want dit kwam toen in het geheel niet in aanmerking. Het is waar, zij voerden ook zulk eene meer vrije, doch echter plegtige godsdienst, gepaard met offerhanden niet in; doch vestigden eene godsdienst zonder plegtigheden, en wezen op Jezus' volmaakte offerhande, waardoor alle andere offerhanden ter verzoening onnoodig gemaakt waren; en daarom moet ook gedurende de tegenwoordige huishouding in de Christelijke gemeente aan de invoering van zulk eene plegtige godsdiensttoefening niet gedacht worden, indien wij niet wijzer willen zijn dan God, die door Zijne Apostelen eene geheel eenvoudige godsdienst in de Christelijke gemeente heeft laten invoeren. Doch hieruit volgt niet, dat zulk eene meer plegtige, schoon echter vrije godsdiensttoefening niet weer van God zelven, bij de herstelling des Joodschen volks, zou kunnen of mogen ingevoerd worden; want, zoo als ik boven reeds aanmerkte, het was niet van eene plegtige godsdiensttoefening in het gemeen, maar alleen van de Mozaïsche godsdienst in het bijzonder, dat de Apostelen zulk eene eeuwigdurende afschaffing beweerden. En, dat zij eene geheel eenvoudige godsdienst zonder plegtigheden op Goddelijken last in de Christelijke gemeenten invoerden en zich in zoo verre tegen de onderhouding van alle plegtigheden verzetteden, was zeker noodig, omdat het menschedom in het gemeen al te zeer aan het uitwendige hangen bleef, en dus moest gewend worden aan eene dienst van God in geest en waarheid, waartoe dus vooreerst eene godsdienst geheel zonder plegtigheden noodig was. Ook werd zulks vereischt uit hoofde van de verkleefdheid der Joden aan hunne Mozaïsche godsdienst, welke niet kon worden weggenomen, ten ware in eens alle plegtigheden bij de godsdienst wierden opgeheven. Doch dit neemt niet weg, dat het God vrijstaat, om, nadat het menschedom omtrent den

waren inwendigen aard van de godsdienst genoegzaam zal onderrigt zijn, en niet meer in gevaar, om aan het uitwendige te blijven hangen, dan op nieuw eene meer plegtige eeredienst bij de godsdienst in te voeren, welke toch in de daad, regt gebruikt, uitnemende nuttigheden hebben kan en zeer bevorderlijk is aan de eerbiedige, gevoelvolle verheffing van het hart tot God.

Ten derde, wanneer wij naauwkeurig spreken willen, moeten wij eigenlijk niet zeggen, dat de Joodsche godsdienst zal worden hersteld. Het is waar, voor eenen korten tijd zal dezelve bij de eerste herstelling des Joodschen volks, weder van hen alleen worden uitgeoefend; doch daarvoor zal eene bijzondere reden zijn, zoo als wij zulks in het vervolg zullen aanwijzen; maar dit komt hier niet in aanmerking. De wederinvoering van eene plegtige eeredienst, van welke wij hier spreken, waaraan ook de Heidenen zullen deel nemen, zal van eenen meer vrijen aard zijn, niet naar de wijdloopige en lastige inzettingen van Mozes' wet, maar naar eenen geheel anderen, meer eenvoudigen regel ingerigt, welke ons in de laatste Hoofdstukken van Ezechiëls profetie, namelijk Hoofdst. XL en vervolgens, is opgegeven. Ook moet men wel in aanmerking nemen, dat dezelve alleen te Jeruzalem plaats zal hebben, en volkomen vrij blijven voor hen, die vrijwillig verkiezen derwaarts van tijd tot tijd op te gaan, zijnde voorts van alle wettische plegtigheden ontslagen.

Het is waar, daar wordt ook wel hier en daar in de voorzeggingen gesproken van de Leviten, als de toekomstige bedienaars van die plegtige eeredienst, even gelijk dezelve ook door Mozes' wet daartoe afgezonderd en verordend waren, terwijl de Apostelen bijzonder ook de afschaffing van het Levitisch priesterdom beweerd hebben. Doch, schoon wel is waar God ook weder den stam Levi tot bijzondere bedienaars van de plegtige eeredienst verkiezen zal, dit zal echter niet zijn naar den regel van Mozes' wet, en zal van het oude Levitisch priesterdom geheel onderscheiden zijn; want, daar het oude Levitisch priesterdom alleen uit natuurlijke afstammelingen van Levi bestond, zoodat zelfs geen Israëliet uit eenen anderen stam tot het heiligdom of den altaar mogt naderen, zoo zal God integendeel in dien laatsten tijd, schoon wel de hoofdstam der Priesteren uit Levi zijn zal, en zij daarom gezamenlijk den naam van Leviten dragen zullen, echter, volgens Jez. LXVI: 21, ook zelfs uit de Heidenen tot Priesters en Leviten nemen, en dus aan dit hoofdgeslacht van Priesteren inlijven, even gelijk God ook in het gemeen een nieuw Israël formeren zal, waarvan de hoofdstam wel altijd het nageslacht van vader Jakob blijven zal, maar waarin ook velen uit andere volken zullen worden ingelijfd.

En wat eindelijk de bedenking betreft, dat door de offerhanden van Jezus alle andere offerhanden ter verzoening zijn onnoodig gemaakt, dit is waar, zoo men ze alleen als voorbeelden beschouwt eener nog toekomstige verzoening; doch dit neemt niet weg, dat vooreerst de overige offerhanden, zoo als dank- en lofofferhanden nog gebruikt kunnen worden als middelen, om daardoor het hart te meer tot God te verheffen; en ten tweede dat zelfs de verzoeningsoffers kunnen

worden gebruikt, niet zoo als voorheen, als middelen om daardoor de verzoening nog zinnebeeldig te bewerken, maar, even als doop en avondmaal, als plegtige afbeeldingen en zinnelijke voorstellingen en herinneringen van die volmaakte offerhande, door Jezus eenmaal volbragt, en als bewijzen van eene ware verootmoediging des harten: en zoo zal zulks zeker bij de aanstaande herstelling van de plegtige godsdienst plaats hebben.

Voorts moeten wij omtrent deze hoofdgebeurtenis, de toebrenging en bekeering aller volken, nog het volgende aanmerken.

Vooreerst, schoon wel eenmaal alle geslachten der aarde in den Messias zullen gezegend worden; echter niet alle zullen daarin evenzeer deelen, maar sommige zullen bestendig in eenen afhankelijken staat verkeeren en aan het volk des Heeren, uit Joden en Heidenen verzameld, onderworpen zijn. Wij vonden zulks reeds allereerst in de voorzegging van Noach omtrent de lotgevallen zijner zonen. Vervolgens werd zulks ook klaar in de beloften aan Abraham te kennen gegeven, dat namelijk zijn nageslacht (waaronder wij zoowel zijne uit de Heidenen aangenomene als zijne natuurlijke kinderen verstaan moeten) de poorten hunner vijanden erfelijk bezitten zoude, en dat volken hun dienen en natiën zich voor hen nederbuigen zouden. Ook in andere voorzeggingen vinden wij daarvan onderscheidene sporen: zoo wordt b. v. Ps. XLV: 13 de dochter van Tyrus niet alleen onderscheiden van die bijzondere gemeente dergenen, die met den Messias in de naauwste betrekking staan zouden, daarom als de bruid van den Messias worden voorgesteld, maar ook van die haar verzellende staatsdochteren, waardoor de overigen van des Heeren volk en gemeente verstaan worden; en behoort dus niet tot dezelve: dus worden daardoor nog bijzondere uit de Heidenen verstaan, die zich ten laatste wel mede zullen onderwerpen, doch echter eenen minderen trap van heil deelachtig worden, gelijk zij ook in eenen afhankelijken staat wordt voorgesteld, want zij zou het aangezicht van des Messias bruid met geschenk smeeken. Zoo ook wordt Jez. LX: 10 gesproken van vreemden en koningen, die des Heeren volk dienen en hunne muren bouwen zullen; en vs. 14 wordt gezegd, dat tot des Heeren volk, zich buigende, komen zouden de kinderen dergenen, die hetzelfde onderdrukt hebben, en dat allen, die hetzelfde gelasterd hebben, zich zullen buigen aan de planten hunner voeten, (zie Hoofdst. LXI: 5, 6). Ook wordt meermalen gesproken van zulke volken, die zich vijandig omtrent des Heeren volk gedragen zullen, doch door den Heere zullen worden gestraft en ten ondergebracht; zoodat het overblijfsel zich aan Hem en Zijn volk zal onderwerpen, zoo als wij in het vervolg nog nader zullen aanmerken. Beschouwen wij dit in verband met de voorzegging van Noach, zoo mogen wij er uit besluiten, dat dit bijzonder zulke volken zullen zijn, die uit Cham, bijzonder Canaän zijn voortgesproten. De vervulling intusschen zal zulks nader kunnen ophelderen.

Ten tweede moeten wij hier nog bij voegen, dat de toebrengring en bekeering der Heidenen vóór de eerste oprigting van des Messias heerlijk rijk op aarde, niet volstrekt algemeen zijn zal; alzoo er nog zekere volken zullen overblijven, waarvan Gog, de vorst van Magog, als het hoofd wordt voorgesteld, die na eenen geruimen tijd nog eens eene vijandelijke poging tegen het volk des Heeren wagen zullen; doch hierover in het vervolg ook nog iets naders, volgens Ezech. XXXVIII, XXXIX.

Eindelijk mogen wij ook omtrent deze hoofdgebeurtenis van de toebrengring aller volken, aanmerken, dat dezelve, even als de twee andere hoofdgebeurtenissen, niet in eens volmaakt zal zijn, maar trapswijze volkomen worden, zoo als wij nog nader gelegenheid krijgen zullen, omtrent al deze gebeurtenissen nader te toonen, wanneer wij het verband en de overeenstemming van al deze gebeurtenissen tevens zullen opgeven. Hier merken wij nog alleen daaromtrent aan, dat deze drie hoofdgebeurtenissen, welke wij nu kortelijk beschouwd hebben, namelijk de staat van algemeene rust, vrede en heil bij de oprigting van des Messias heerlijk koningrijk op aarde, de bekeering en wederherstelling der Joden, en de algemeene toebrengring aller Heidenen, in het naauwste verband met elkander staan zullen, en dat van deze allen, in het bijzonder de bekeering en wederherstelling des Joodschen volks, als het middenpunt is aan te merken, hetwelk op al de overige gebeurtenissen den sterksten invloed uitoefenen en de twee andere hoofdgebeurtenissen vóórtbrengen zal. Wat de toebrengring der Heidenen betreft, dat die, door hetgeen God ter herstelling Zijns volks doen zal, bijzonder zal worden uitgewerkt, hebben wij straks reeds aangewezen. Dat ook de oprigting van des Messias heerlijk koningrijk op aarde en de vestiging van dien algemeenen heilstaat, die hierbij plaats zal hebben, ook uit de herstelling van het Joodsche volk voortkomen en daarop volgen zal, is niet minder waar; ja, voor den opmerkzamen lezer der voorzeggingen is het klaar, dat altijd die staat van heil en vrede onder des Messias regering, in de naauwste betrekking tot de herstelling van dit volk wordt voorgesteld, en daarom het land Canaän en het herstelde Jeruzalem en Sion een aanmerkelijk deel in dezen heilstaat wordt toegezegd. Uitnemend zijn de beloften, ten dien opzichte in onderscheidene voorzeggingen te vinden; ik kan mij niet onthouden, wegens het troostrijke dezer toezeggingen, om ook een en ander voorbeeld hiervan nog bijzonder in te voegen. Zoo b. v. Jez. IV: 3—6: «En het zal geschieden, dat de overgeblevene in Sion en de overgelatene in Jeruzalem zal heilig geheeten worden, een iegelijk die ten leven geschreven is te Jeruzalem; als de Heere zal afgewasschen hebben den drek der dochteren Sions, en de bloedschulden Jeruzalems zal verdreven hebben uit het midden derzelve, door den Geest des oordeels en door den Geest der uitbranding. De Heere zal over alle woning des bergs Sion en over hare vergaderingen scheppen eene wolk des daags, en eenen rook en den glans eens vlammanden vuurs des nachts; want over alles, wat heerlijk is, zal eene beschutting wezen. Daar zal eene hutte zijn tot eene schaduw des daags tegen de hitte, en tot eene toevlugt en verberging tegen den vloed en den regen.» En

Hoofdst. XXXIII: 20—24: «Schouwt Sion aan, de stad onzer bijeenkomsten: uwe oogen zullen Jeruzalem zien, eene geruste woonplaats, eene tent, die niet ter nedergeworpen zal worden, welker pinnen in eeuwigheid niet zullen uitgetogen worden, en welker zeelen geene zullen verscheurd worden. Maar de Heere zal aldaar bij ons heerlijk zijn; het zal zijn eene plaats van rivieren, van wijde stroomen: geen roeischip zal daar door varen, noch geen treffelijk schip zal daarover varen; want de Heere is onze Regter, de Heere is onze Wetgever, de Heere is onze Koning; Hij zal ons behouden. Uwe touwen zijn slap geworden en zullen hare masthoornen niet kunnen regt stijf houden; zij zullen het zeil niet uitspannen. Dan zal de roof eens overvloedigen buits uitgedeeld worden; zelfs zullen de lammen den roof rooven. Geen inwoner zal zeggen: ik ben ziek; want het volk, dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben.» En Hoofdst. LX: 17—22 : «Voor koper zal ik goud brengen, voor ijzer zilver, voor hout koper, voor steenen ijzer; en zal al uwe opzieners vreedzaam maken, uwe drijvers regtvaardigen. Daar zal geen geweld meer gehoord worden in uw land, verstoring noch verbreking in uwe landpalen; maar uwe muren zult gij heil heeten en uwe poorten lof. De zon zal u niet meer wezen tot een licht des daags, en tot eenen glans zal u de maan niet lichten, maar de Heere zal u wezen tot een eeuwig licht, en uw God tot uwe sierlijkheid. Uwe zon zal niet meer ondergaan, en uwe maan zal haar licht niet intrekken, want de Heere zal u tot een eeuwig licht wezen, en de dagen uwer treuring zullen een einde nemen. Uw volk zullen allen te zamen regtvaardigen zijn; zij zullen in eeuwigheid de aarde erfelijk bezitten; zij zullen zijn eene spruit Mijner plantingen, een werk Mijner handen, opdat Ik verheerlijkt worde. De kleinste zal tot duizend worden, en de minste tot een magtig volk. Ik de Heer zal zulks tot zijner tijd snellijk doen komen.» Men vergelijke ook de schoone en uitvoerige beschrijving van Jeruzalem en het land Canaän en deszelfs verdeeling ten dien tijde, Ezech. XLVII, XLVIII.

IV. Nu komen wij ten vierde tot de overweging van die bijzondere en voorname gebeurtenissen, welke het laatste tijdperk der wereld bijzonder zullen kenmerken, en de komst van den Messias tot oprigting van Zijn heerlijk koninkrijk zullen voorafgaan en vergezellen.

Hiertoe behooren vooreerst de voorzeggingen van een zeer groot verderf, verval in de godsdienst en zedeloosheid, welke vóór de oprigting van des Messias heerlijk koninkrijk op aarde zal plaats hebben. Wij vonden dezelve treffend en als naar het leven afgeschilderd, Jez. LVI: 10 tot LIX: 18. Hiermede stemt overeen de voorzegging van Jezus zelve omtrent de groote zorgeloosheid, die vóór Zijne toekomst zal plaats hebben en van het verval Zijner gemeente. Zie vooral Matth. XXIV: 12 en vs. 37—39; alsmede de voorzegging van Paulus van deze zelfde zaak, 2 Tim. III: 1 en vervolg. Hierbij is bijzonder opmerkelijk, dat dit verval zóo groot zal zijn, dat zelfs de afgoderij en beeldendienst wederom zal zijn ingevoerd, zoo als daarvan in de zoo even aangehaalde voorzegging van Jezaja onderscheidene

trekken voorkomen, en ook in andere voorzeggingen meer sporen daarvan te ontdekken zijn.

Ten tweede komt hier in aanmerking, hetgeen voorzgd wordt van eene vernieuwde uitstorting van den Heiligen Geest en eene krachtige Evangelieprediking, in het midden van die algemeene verdorvenheid, tot redding en bekeering veler menschen. Zoo voegt Jezaja na de afschildering van dit algemeen zedelijk verderf er bij, Hoofdst. LIX: 19, dat, als de vijand zal komen als een stroom, de Geest des Heeren de banier tegen hem zal oprigten; gelijk wij ook eene nog nadere vervulling van de voorzegging van Joël, Hoofdst. II: 28, 29, omtrent eene zeer ruime uitstorting van den Heiligen Geest over alle vleesch, in het toekomstige verwachten, waarbij ook Jezus uitdrukkelijk voorzgd heeft, dat, vóór het einde kwam, het Evangelie zou verkondigd worden in de geheele wereld onder alle volken, Matth. XXIV: 14, en ook in de Openbaring van Johannes, Hoofdst. VII, door de verzegeling aan Gods dienstknechten te volbrengen vóór de uitstorting der naderende oordeelen, en de toebrenging eener schaar, die niemand tellen kon, zulk een ruime uitstorting des Heiligen Geestes wordt aangeduid, en ook nog daarenboven van eene bijzondere met kracht gepaarde Evangelieprediking aan het verbasterd menschedom wordt gewag gemaakt, Hoofdst. XIV: 6, 7.

Ten derde worden ons ook in de voorzeggingen vele en onderscheidene strafgerigten aangekondigd, welke God tot waarschuwing van het verbasterd menschedom, tot tuchtiging van Zijne afgevallene belijders op aarde uitstorten zal. Een treffend tafereel vonden wij daarvan, Jez. II: 10—21 : «Gaaf in den rotssteen en verbergt u in het stof van wegen den schrik des Heeren, en om de heerlijkheid Zijner majesteit. De hooge oogen der menschen zullen vernederd worden, en de hoogheid der mannen zal nedergebogen worden, en de Heere alleen zal in dien dag verheven zijn. Want de dag des Heeren der heirscharen zal zijn tegen allen hoovaardige en hooge en tegen allen verhevene, opdat hij vernederd worde, en tegen alle hooge en verhevene cederen van Libanon en tegen alle eiken van Bazan, en tegen alle hooge bergen, en tegen alle verhevene heuvelen, en tegen allen hoogen toren, en tegen allen vasten muur, en tegen alle schepen van Tharsis, en tegen alle gewenschte schilderijen. En de hoogheid des menschen zal gebogen en de hoogheid der mannen zal vernederd worden; en de Heere alleen zal in dien dag verheven zijn. En elk der afgoden zal ganschelijk vergaan. Dan zullen zij in de spelonken der rotssteenen gaan en in de holen der aarde van wegen den schrik des Heeren en van wegen de heerlijkheid Zijner majesteit, wanneer Hij zich opmaken zal, om de aarde te verschrikken. In dien dag zal de mensch zijne zilveren en gouden afgoden, welke zij zich gemaakt hadden, om zich daarvoor neder te buigen, wegwerpen voor de mollen en de vledermuizen, gaande in de reten der rotsen en in de kloven der steenrotsen, van wegen den schrik des Heeren en van wegen de heerlijkheid Zijner majesteit, wanneer Hij zich opmaken zal, om de aarde geweldiglijk te

verschrikken.» Men vergelijke hiermede de profetie van Joël, Hoofdst. II: 1—11. Ook zullen er groote en geweldige beroeringen en verbazende verwoestingen op aarde plaats hebben, zoo als men onder anderen dezelve afgeschilderd zien kan Jez. XXIV. Door geduchte voorteekenen zal de komst des Heeren ten gerigte worden aangekondigd, zoo als wij zien Joël II: 30, 31. Ook in de voorzeggingen van Jezus vinden wij aankondigingen van deze geduchte gebeurtenissen en van de voorteekenen van Zijne toekomst, Matth. XXIV: 6, 7, en vs. 29, 30. vergelijk Luk. XXI: 25—27.

Alle deze gebeurtenissen worden in de meeste voorzeggingen als in één tafereel vertoond, zonder bijzondere tijdorde in acht te nemen, of de bijzonderheden derzelve nader te ontwikkelen: doch in de Openbaring van Johannes wordt ons dit een en ander meer bepaald voorgesteld, en daaruit blijkt, dat ook in dit opzigt eene opvolging van onderscheidene gebeurtenissen zal plaats hebben.

Maar vooral moeten wij ten vierde onze aandacht bepalen bij die voorname hoofdgebeurtenis, welke het laatste tijdperk der wereld zal kenmerken, en die wij reeds uit de Openbaring, waar ze uitvoerig beschreven wordt, in derzelve bijzondere omstandigheden hebben leeren kennen; ik meen de regering van zekeren grooten hoofdvijand van God en Zijn volk, de onderdrukking en vervolging van Gods gemeente door denzelfden, en zijne eindelijke verdelging.

Onder de voorzeggingen des Ouden Testaments is het bijzonder de profetie van DANIËL, waar wij eene zeer naauwkeurige opgave dezer gebeurtenis vinden. In de andere profetiën worden wel vele en zelfs zeer belangrijke bijdragen tot deze gebeurtenis gevonden, doch dezelve spreken meest van de vijanden van God en Zijn volk in het gemeen, zonder zoozeer van een en bijzonderen persoon, als eenen hoofdvijand Gods, gewag te maken. De Profeet DANIËL daarentegen maakt niet alleen van zulk eenen bijzonderen vijand Gods gewag, maar geeft ook eene zeer naauwkeurige beschrijving van zijne opkomst en regering in eene juiste tijdorde en met eene uitdrukkelijke bepaling van den tijd zijner regering.

Het zal niet noodig zijn, hier weder breedvoerig te herhalen, hetgeen wij bij de behandeling dier voorzeggingen reeds uitgebreid genoeg hebben voorgesteld. Het zal genoeg zijn hier kortelijk zamen te vatten, hetgeen ons hieromtrent in deze profetie van DANIËL is voorgekomen. Vooraf herinneren wij dan, dat het rijk van dezen laatsten vijand van God en Zijn volk, het laatste zijn zal van acht achter elkander volgende wereldrijken, waarvan thans waarschijnlijk reeds zes voorbij zijn, en het zevende heeft aangevangen te bestaan, doch waarop dan eindelijk de regering en het rijk van dezen grooten vijand Gods volgen zal. Voorts is ons ten opzichte van dit laatste rijk uit Daniëls voorzeggingen gebleken, dat het de geheele aarde met schrikkelijk geweld en wreedheid zal overheerschen, dat het waarschijnlijk in korten tijd in tien bijzondere rijken verdeeld zal worden, en dat ten

laatste in het midden dezer tien koningrijken, nog een ander koning zal opstaan, eerst klein en onaanzienlijk, doch welke spoedig groot zal worden, drie van de genoemde tien koningen vernederen, en daardoor allen noodzaken om zich met hem te verbinden. Deze zal eigenlijk de laatste en een zeer groot vijand en vervolger van de godsdienst zijn. Daar zijne opkomst juist zal plaats hebben in dien tijd, dat het Joodsche volk in deszelfs land zal zijn teruggevoerd en God Zijn verbond met hetzelfde nog op nieuw voor eenigen tijd zal bevestigd hebben, zoo zal deze vervolger en overheerscher ook het sierlijke land, het Joodsche land op nieuw innemen, het weder begonnen slag- en spijsoffer op nieuw gedurende drie en een half jaar, dat Zijne overheersching duren zal, doen ophouden, en in het heiligdom (volgens de Openbaring, het buitenste voorhof) een gruwelijk afgodsbeeld (volgens de Openbaring, van hemzelve) ter aanbidding plaatsen. Doch hierop zal de toekomst van den Messias plaats hebben, die dit laatste rijk en bijzonder dien laatsten vervolger op eene vreeselijke wijze zal verdelgen, de overblijfsels der vorige rijken van de aarde zal wegnemen, de afgodsdienst alomme uitroeijen en de landen der afgodendienaren verwoesten, en met en nevens Zijne heiligen de aarde tot in eeuwigheid regeren.

Wat de overige voorzeggingen omtrent deze gebeurtenis betreft, dezelve geven vooreerst in het gemeen te kennen, dat in het laatste der dagen groote en magtige vijanden tegen God en Zijnen Gezalfde en tegen hun volk zullen opstaan, doch dat de Messias bij Zijne heerlijke toekomst aan dezen opstand een einde maken en deze vijanden verdelgen zal. Hierop is onder anderen in bijzonderen nadruk toepasselijk Ps. II: «Waarom woeden de Heidenen en bedenken de volken ijdelheid? De koningen der aarde stellen zich op en de vorsten beraadslagen te zamen tegen den Heer en Zijnen Gezalfde, zeggende: laat ons hunne banden verscheuren en hunne touwen van ons werpen. Die in den hemel woont, zal lagchen; de Heere zal ze bespotten. Dan zal Hij tot hen spreken in Zijnen toorn en in Zijne grimmigheid zal Hij ze verschrikken. Ik doch heb Mijnen Koning gezalfd over Sion, den berg Mijner heiligheid. Ik zal van het besluit verhalen: De Heere heeft tot Mij gezegd: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegeneerd; eisch van Mij, en Ik zal de Heidenen geven tot Uw erfdeel, en de einden der aarde tot Uwe bezitting; Gij zult ze verpletteren met eenen ijzeren schepter; Gij zult ze in stukken slaan, als een pottebakkers vat. Nu dan gij koningen, handelt verstandiglijk; laat u tuchtigen, gij regters der aarde; dient den Heere met vreeze en verheugt u met beving; kust den Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op den weg vergaat, wanneer Zijn toorn maar een weinig zou ontbranden. Welgelukzalig zijn allen, die op Hem betrouwen.»

Voorts beschouwen de Profeten deze gebeurtenis meestal in bijzondere betrekking tot het wederherstelde Joodsche volk, en de vernieuwde inneming van het Joodsche land en Jeruzalem. Bij de overweging van onderscheidene voorzeggingen des Ouden Testaments, welke in den eigenlijken zin betrekking hebben op

gebeurtenissen, die nu reeds zijn voorgevallen, b. v. Jez. XXIX—XXXV en anderen, hebben wij opgemerkt, dat wij door dezelve, in eenen voorbeeldigen zin opgenomen, tevens worden opgeleid tot de zoo even genoemde gebeurtenis, die nog in het laatste der dagen is te verwachten. Doch er zijn ook eenige voorzeggingen, die regtstreeks op deze gebeurtenis betrekking hebben. Behalve hetgeen hiervan voorkomt in de profetie van Daniël, zijn hier inzonderheid twee voorzeggingen opmerkelijk, namelijk Joël III en Zach. XIV, in verband met XII en XIII. Ook schijnt Ps. LXVIII hierop toepasselijk.

Wanneer wij alle deze voorzeggingen aandachtig overwegen, en daarbij vergelijken, hetgeen wij ter verklaring derzelve hebben aangemerkt, zoo leeren wij daaruit met betrekking tot de even gemelde gebeurtenis, nog de volgende merkwaardige omstandigheden.

Vooreerst, deze gebeurtenis zal voorvallen, eenigen tijd nadat het Joodsche land en volk weder zal hersteld zijn, zoo ais wij straks nog in het bijzonder zullen opmerken.

Ten tweede, de Heidenen zullen Jeruzalem innemen, en daar vele ongeregelde bedrijven; de helft der inwoners gevankelijk wegvoeren en de overigen daarin laten, Zach. XIV: 1,2.

Ten derde, de Heere zal intusschen Zijn volk beveiligen, en op den Olijfberg verschijnende, denzelve in tweeën doen splijten, en dus Zijn volk door dien weg veilig doen ontkomen en hen in eene veilige en afgezonderde schuilplaats in een ver gelegen land heen voeren, en hen daar verkwikken en beschermen, alwaar de Heere zich aan hen in Zijne schoonheid zal openbaren, Zach. XIV: 4 en vervolgens, en Jez. XXXIII: 16,17.

Ten vierde, deze ramp zal hun overkomen om de goddeloozen en geveinsden, die nog onder hen zijn, uit hen uit te roeijen; terwijl de overigen zullen beveiligd worden, Jez. XXXIII: 14, 15.

Ten vijfde, de Heere zal eindelijk ten strijde opstaan, Zijn volk wederbrengen, de volken, die Hem nog aankleefden, tegen Zijne vijanden doen opstaan, het door dezen veroverde land Zijns volks weder ontzetten, en daar zij echter nog het gebergte Bazan en eenige sterke vestingen aan de Middellandsche zee zullen bezet houden, en, nadat zij uit Jeruzalem verdreven zijn, weder in het dal van Jozaphat zich zullen verzamelen, zoo zal de Heere tegen hen verschijnen en hen geheel verdrijven en verdelgen. Zie hieromtrent Joël III, Zach. XIV: 5b— 7 en Ps. LXVIII bijzonder vs. 16,17, 22—24, en hetgeen wij bij deze plaatsen ter verklaring gezegd hebben.

Ten zesde, schrikkelijke dagen zullen tot verdelging van des Heeren vijanden medewerken, Zach. XIV: 12 en vervolgens; en eindelijk zal de gelukkige regering des

Heeren op aarde beginnen, en alle Heidenen zullen zich aan Hem onderwerpen, zoo als onder anderen mede Zach. XIV: 8—11, en vs. 16—21 wordt afgeschilderd.

Ik heb straks reeds gezegd, dat de voorzeggingen des Ouden Testaments, behalve die van DANIËL, meestal spreken van de vijanden van God en Zijn volk in het gemeen, en niet zoozeer van eenen bijzonderen persoon, als van eenen hoofdvijand van God, gewag maken. Evenwel er komt hier en daar een enkel spoor van voor, zoo als wij aan gemerkt hebben bij Ps. LXVIII: 22 en CX: 6b.

Doch des te meer grond wordt ons in die voorzeggingen des Ouden Testaments gegeven, om nog iets bijzonders omtrent de gesteldheid der volken ten dien tijde, en in het bijzonder van de voornaamste vijanden van des Heeren volk, te vermoeden.

Wij hebben namelijk reeds meermalen gewag gemaakt van die vooronderstelling, dat de toestand der volken ten dien tijde, derzelver betrekkingen tot en handelwijze omtrent des Heeren volk zeer gelijkvormig zijn zullen aan die onder de dagen des Ouden Testaments, vóór de Babylonische gevangenis, zóó zelfs, dat misschien wel dezelfde namen aan volken, landen en steden zullen gegeven worden; het is hier de plaats, om over deze vooronderstelling wat nader te spreken.

Inderdaad schijnt deze vooronderstelling zeer gegrond, daar zonder dezelve niet alleen verscheidene voorzeggingen niet regt kunnen worden verklaard, maar zelfs het geheele beloop der voorzeggingen des Ouden Testaments zonder dezelve duister wordt, daar zij integendeel over dezelve een helder licht verspreid; immers:

Er zijn vooreerst onderscheidene voorzeggingen, die regtstreeks op gebeurtenissen van den ouden tijd zien, waarin die volken, die toen Israël omringden, en hetzelfde zeer vijandig waren, veelvuldig voorkomen, en bij welke voorzeggingen de geest der Profeten toch tevens tot in eene verdere toekomst doorzag en de gebeurtenissen, waarop zij in de eerste plaats zagen, als een voorbeeld van verder afgelegene gebeurtenissen beschouwde: zoo vonden wij b. v. Jez. XIII—XXIII onderscheidene tafereelen van het nabij zijnde lot van Israël en vele rondom gelegene volken, en dit wordt dan besloten met een algemeen tafereel van de beroeringen, die op aarde zouden plaats hebben en van den daarop volgende heilstaat, Hoofdst. XXIV—XXVII. In dit een en ander komen niet alleen trekken voor, welke doen gevoelen, dat de Profeet tevens het ver toekomstige voor oogen had, maar zelfs wordt hij zoo geheel met zijn uitzicht daartoe opgeleid, dat hij zich er geheel in verliest. Even zoo is het in de voorzeggingen, Hoofdst. XXVIII—XXXV, zoo als wij bij dezelve hebben aangewezen. Ook bij Jeremia en Ezechiël komen soortgelijke voorzeggingen omtrent het lot der tegen Israël vijandige volken voor, schoon daar de trekken, die op de laatste toekomst zien, zoo veelvuldig niet zijn, als bij Jezaja, en dus het uitzicht in die toekomst daar zoo helder niet is. Als een voorbeeld hiervan is ook de

voorzegging van Obadja tegen de Edomiten, die met het nabijzijnde begint en in de verste toekomst eindigt; en meer andere voorzeggingen, welke men zich uit het vorige kan herinneren. Dit een en ander nu geeft ons reeds regt, om te besluiten, dat althans de gesteldheid der volken ten dien tijde en derzelver betrekking tot Israël, een voorbeeld was van dien toestand en betrekking in den laatsten tijd; en dat dus, om dit te kunnen zijn, er veel gelijkvormigs tusschen beiden moet plaats hebben; ja, daar wij nu weten, dat de toestand van Israël in den laatsten tijd weder zoo geheel gelijkvormig zijn zal aan hunnen toestand onder het Oude Testament, dat hetzelfde weder in Canaän wonen en onder de bijzondere bescherming des Heeren staan zal, waar het dus zeker weder door onderscheidene volken moet omringd zijn: zoo krijgen wij hieruit, wanneer wij dit met de zoo even gemelde voorzeggingen vergelijken, te meer grond, om te denken, dat ook de toestand en gesteldheid der volken, die ten dien tijde des Heeren volk in Canaän wonende, omringen zullen, zeer gelijkvormig zijn zal aan den toestand dier volken, die weleer het land en het volk Israëls omringden.

Maar ten tweede er zijn onderscheidene voorzeggingen, welke in den eigenlijken zin regtstreeks zien op de laatste toekomst, en waarin echter van dezelfde volken, die oudtijds Israël omringden, met dezelfde namen wordt gesproken: zoo b. v. vonden wij Jez. XI, waar de gelukkige regering van den Messias op aarde wordt beschreven, gewag gemaakt, vs. 14, van de Philistijnen, Edomiten, Moabiten en Ammoniten, als volken, die dan door Israël zullen worden te ondergebracht: zoo ook worden Jez. XIX: 23—25 de Egyptenaars en de Assyriërs geteld onder die volken, die in het laatste der dagen met Israël den Heer dienen zullen; gelijk ook in het vorige der voorzegging, vs. 18—22, de bekeering der Egyptenaren tot God en Zijne dienst voorzegd wordt. Jez. LXIII:1—6 wordt van de Edomiten gewag gemaakt, en hunne verwoesting door den Messias bij Zijne laatste toekomst voorzegd. Joël III: 4 wordt van Tyrus, Sidon en de Philistijnen, en vs 19, van Egypte en Edom, als van vijanden van Israël, in het laatste der dagen gesproken. Mich. V: 4 en vervolg., wordt Assur als een hoofdvijand van Israël in den laatsten tijd vermeld, en Hoofdst. VII: 12 Assyrië en Egypte (⁴) geteld onder die volken, die zich ten laatste aan Israël zullen onderwerpen. Uit dit een en ander schijnt dan ook die vooronderstelling bewezen te worden, dat de toestand en gesteldheid van Israël en der omliggende volken, zeer gelijkvormig zijn zal aan dien in de dagen des Ouden Testaments vóór de Babylonische gevangenis, zoo zelfs, dat wederom dezelfde namen aan landen, volken en steden zullen gegeven worden. En dit kome niemand vreemd of onmogelijk voor; want toch vooreerst worden in die landen nog inwoners gevonden, die gedeeltelijk afstammen van sommige dier oude volken; ten tweede voor God is niets te wonderlijk, en de geschiedenis der wereld levert ons meer voorbeelden op

---

⁴ Volgens onze van deze plaats boven aangenomene vertaling.

van ongedachte omwentelingen en onvoorziene veranderingen in den toestand der volken. Ook zoude het niet geheel zonder voorbeeld zijn, dat bij een vernieuwd afzonderlijk bestaan en meerdere beschaving en bloei dier volken, die deze landstreken bewonen, ook de oude namen weder ingevoerd wierden; van deze wederinvoering van oude namen van volken en landen hebben wij in onze dagen meer dan één voorbeeld gehad: (men denke aan Helvetië, Hetrurië, Bataven enz.)

Tevens ziet men ook, hoe gemakkelijk daardoor de verklaring van de voorzegging des Ouden Testaments wordt, welk een helder licht over dezelve verspreid wordt, zoo over die, welke in eenen voorbeeldenden zin, als die, welke regtstreeks op de laatste toekomst toepasselijk zijn; want wij kunnen zóó alle deze voorzeggingen zeer gemakkelijk verklaren, zonder dat wij eenigzins van de letter derzelve behoeven af te wijken.

Maar behalve dit algemeene, dat het volk des Heeren na deszelfs herstelling weder door soortgelijke volken zal omringd zijn, als in de dagen des Ouden Testaments, en dezelfde vijanden hebben, kunnen wij ook nog dit bijzondere uit deze voorzeggingen opmaken: Vooreerst, die hoofdvijand van des Heeren volk, dat groote wereldrijk, waaruit die laatste vijand voort zal komen, zal weder Assyrië of Babel zijn, hetwelk dikwijls in de voorzeggingen ook als de hoofdvijand van des Heeren volk in het laatste der dagen wordt aangemerkt, en welks volkomene verdelging bij de oprigting van des Messias heerlijk koninkrijk, daarin voorzegd wordt, zoo als uit het boven gezegde genoeg te zien is; waaruit wij derhalve moeten afleiden, dat bijzonder dit rijk op nieuw zal hersteld worden en tot de hoogste magt en luister en tot de opperheerschappij over de aarde geraken, en dat dus de eeuwige verwoesting van dit rijk, waarvan de Profeten spreken, eigenlijk eerst volkomen in die laatste verwoesting van hetzelfde in het laatste der dagen zal vervuld worden. Maar ten tweede zien wij ook uit de onderscheidene voorzeggingen, b. v. Jez. XXXIV, LXIII en andere, dat bijzonder ook de Edomiten in vijandelijke gezindheid tegen des Heeren volk zullen uitmunten. En eindelijk leeren wij, dat, schoon God alle Zijnes volks vijanden streng zal straffen en vernederen, hierin echter een onderscheid zal plaats hebben. Opmerkelijk is het, dat aan de Edomiten eene geheele verwoesting en verdelging, even zoowel als aan de stad Babel, wordt bedreigd, zoo als uit de zoo even gemelde voorzeggingen en andere, die wij boven overwogen hebben, te zien is; terwijl andere volken, door des Heeren oordeelen vernederd, daardoor schijnen tot verbetering gebragt te zullen worden en zich aan des Heeren volk te zullen onderwerpen, waaronder bijzonder de Egyptenaren, ja zelfs ook Assyriërs genoemd worden. Dit laatste kon misschien verwondering baren, dewijl de Assyriërs de onmiddellijke onderdanen van dien grooten vijand des Heeren zijn zullen, en het zou bedenking kunnen geven, waarom deze, zelfs boven de Edomiten, zouden bevoorregt worden, daar, volgens alle voorzeggingen, aan de laatsten eene volkomene verdelging wordt bedreigd. Dan deze bedenking zal

misschien daardoor opgelost kunnen worden, dat de Assyriërs, schoon onmiddellijke onderdanen van dien grooten vijand Gods, meest door zijne magt gedwongen of door zijne beloften verleid, zich tot vijandschap tegen des Heeren volk zullen hebben laten vervoeren, terwijl de Edomiten, een meer vrij en onafhankelijk volk, uit eigene beweging en haat, deze partij zullen gekozen hebben.

Zie hier, wat ons ook de overige voorzeggingen des Ouden Testaments omtrent de vijanden van des Heeren volk, na de herstelling van Israël, leeren.

In het Nieuwe Testament vinden wij ook, behalve in de Openbaring, op enkele plaatsen van deze gebeurtenis gesproken. Jezus haalt in Zijne rede Matth. XXIV: 15, één der voorzeggingen van Daniël daaromtrent aan, en voorzegt tevens vs. 16 en vervolgens, dat ten dien tijde eene groote verdrukking zou plaats hebben, dat zich vele valsche messiassen en profeten zouden opdoen, en dat Hij Zijne Engelen zou uitzenden, om de Zijnen te redden en in veiligheid te brengen. De Apostel Paulus geeft ons eene nadere beschrijving van dien grooten en laatsten hoofdvijand van God en Christus, 2 Thess. II: 1—12, beschrijft hem als eenen enkelen persoon, die zich boven alle goden, zoowel den waren God, als valsche goden, en boven alles, wat eerwaardig is, alle overheden, zou verheffen, en zich in den tempel van God, als eenen God zou laten eeren, door schijnbare wonderwerken de menschen verleiden, met dat gevolg, dat een groote afval van God en Christus zou plaatshebben, totdat hij eindelijk door de krachtige toekomst des Heeren geheel verdelgd zou worden. En eindelijk spreekt Johannes in zijne Brieven van eenen bijzonderen antichrist of tegen-Christus, die komen moest, en zich door de verloochening van Jezus' hooge Godheid, zou kenbaar maken. Voor den opmerkelijke en nadenkende zal het niet moeilijk zijn, om alle deze onderscheidene voorzeggingen met elkander in een behoorlijk verband te brengen, waartoe de Openbaring van Johannes nog nader het middel aan de hand geeft.

Daar nu deze gebeurtenis in een zeer naauw verband staat met de herstelling des Joodschen volks, zoo is het bijzonder dienstig, om zich de tijddorde van dit een en ander behoorlijk voor te stellen, en daartoe geeft ons ook eene naauwkeurige overweging der voorzeggingen grond.

Wanneer wij de onderscheidene voorzeggingen van de wederkeering en herstelling des Joodschen volks te zamen vergelijken, zoo vinden wij daaronder sommige, als b. v. Jer. III: 14 en vervolgens, die slechts eene gedeeltelijke, andere, b. v. Jez. LX, die eene geheele en volkomene wederkeering en herstelling beloven. Volgens andere voorzeggingen zal ook hunne herstelling en bekeering trapswijze toegaan. Reeds uit de voorzegging van Mozes, Deut. XXX:1—10, zagen wij dezen trapswijzen voortgang hunner bekeering en daarnaar geëvenredigde herstelling, en wij vonden de zaak daarin dus voorgesteld: dat in het eerst hunne bekeering in lange na niet volkomen zijn zal, maar slechts daarin bestaan, dat God hun een onderworpen en

gewillig hart zal geven, om naar Zijne stem te hooren; dat daarop hunne aanvankelijke herstelling en terugbrenging in hun land, volgen zal, waar dan eerst hunne volkomene bekeering, bestaande in de ware vernieuwing van het hart, en de geloovige onderwerping aan het Woord van den Messias, plaats zal hebben, waaruit dan ook verder hunne volmaakte herstelling voortkomen zal. Dezelfde orde ontdekken wij ook in de andere voorzeggingen, b. v. Ezech. XXXVI: 24 en vervolgens. Maar in geene voorzegging vinden wij die zaak klaarder en naauwkeuriger in hare bijzondere omstandigheden beschreven, dan Zach. XII, in verband met de volgende Hoofdstukken. De voorzegging is van dezen inhoud: «De Heere spreekt, die den Hemel uitbreidt, de aarde grondvest, en des menschen geest in zijn binnenste formeert: Ziet, Ik zal Jeruzalem stellen tot eene drinkschaal der zwijmeling allen volken rondom; ja ook zal ze zijn over Juda in de belegering tegen Jeruzalem. Het zal te dien dage geschieden, dat Ik Jeruzalem stellen zal tot eenen lastigen steen allen volken; allen, die zich daarmede beladen, zullen gewisselijk doorsneden worden, en alle volken der aarde zullen zich tegen haar verzamelen. Te dien dage, spreekt de Heere, zal Ik alle paarden met schuwigheid slaan, en hunne ruiters met zinneloosheid; maar over het huis Juda zal Ik Mijne oogen openen, en alle paarden der volken zal Ik met blindheid slaan. Dan zullen de leidlieden van Juda in hun hart zeggen: de inwoners van Jeruzalem zullen mij eene sterkte zijn in den Heere der heirscharen hunnen God. Te dien dage zal Ik de leidlieden van Juda stellen als eenen vurigen haard onder het hout, en als eenen vurigen fakkel onder de schoven, en zij zullen ter regter en ter linkerzijde alle volken romdom verteeren, en Jeruzalem zal nog blijven in hare plaatse te Jeruzalem. Eri de Heere zal de tenten Juda ten voorste behouden, opdat de heerlijkheid des huizes Davids en de heerlijkheid der inwoners van Jeruzalem zich niet verheffe tegen Juda. Te dien dage zal de Heere de inwoners van Jeruzalem beschutten, en die onder hen struikelen zoude, zal te dien dage zijn als David, en het huis Davids zal zijn als goden, als de Engel des Heeren voor hun aangezigt. Het zal te dien dage geschieden, dat Ik zal zoeken te verdelgen alle Heidenen, die tegen Jeruzalem aankomen. Doch over het huis Davids en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik uitstorten den Geest der genade en der gebeden; zij zullen Mij aanschouwen, dien zij doorsteken hebben; zij zullen over Hem rouwklagen, als met de rouwklage over eenen eenigen zoon; zij zullen over Hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over eenen eerstgeborene. Te dien dage zal te Jeruzalem de rouwklage groot zijn, gelijk de rouwklage van Hadadrimmon, in het dal van Megiddon; het land zal rouwklagen, elk geslacht bijzonder: het geslacht des huizes Davids bijzonder, en hunlieder wijven bijzonder; het geslacht des huizes Nathans bijzonder: en hunne wijven bijzonder; het geslacht des huizes Levi bijzonder, en hunne wijven bijzonder; het geslacht Simeï bijzonder, en hunne wijven bijzonder; al de overige geslachten, elk geslacht bijzonder, en hunlieder wijven bijzonder. Te dien dage zal er een fontein geopend zijn voor het huis Davids en de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en de onreinigheid.» Hierop wordt verder de uitroeijing der afgoderij, valsche profetie, en

zonde uit het land, beschreven, Hoofdst. XIII: 2—6. Voorts volgt de voorzegging van de laatste groote vervolging en verdrukking van des Heeren volk, vs. 7—9; en eindelijk die van de vernieuwde inneming en overheersching van Jeruzalem, deszelfs verlossing, de verdelging der vijanden en den daarop volgenden volkomenen gelukstaat, Hoofdst. XIV.

Dus zien wij uit deze voorzegging allerklaargest, dat de ware bekeering des Joodschen volks, namelijk de erkenning hunner zonde tegen den Messias, eerst eenen aanvang zal nemen, nadat zij in hun land wederom zullen hersteld zijn, en daar de Goddelijke bescherming zullen genoten hebben.

Wij leeren daarenboven hier nog eene zeer gewigtige gebeurtenis, waarvan ook in andere voorzeggingen sporen zijn te ontdekken b. v. Jez. XXIX en XXXI, alwaar dezelfde gebeurtenis op eene voorbeeldende wijze schijnt bedoeld te worden; namelijk, dat het Joodsche volk, in hun land hersteld zijnde, door vele volken zal bestreden, doch vooreerst van God op eene wonderdadige wijze gered worden.

Vooraf leeren wij hier den rechten tijd, wanneer deze gebeurtenis zal plaats hebben, en het waar verband van deze met de overige gebeurtenissen van dien tijd klaar kennen. Wij zien namelijk, dat juist deze gebeurtenis gelegenheid zal geven, dat de weleer door hen verworpen Messias zich aan hen zal ontdekken, en dat dit hunne bekeering tot Hem zal veroorzaken, waaruit de uilroeijing der overige boosheden uit hun midden zal voortvloeiën, en waarop eindelijk een vernieuwde aanval hunner vijanden tegen hun land zal plaats hebben, met dat gevolg, dat deze nu van God zullen worden losgelaten, om Jeruzalem te bemagtigen, hetgeen echter eindelijk op de verdelging dezer vijanden, en de volkomene verlossing van des Heeren volk uitloopen zal.

Ook is uit dit verband van zaken beter te begrijpen, waarom God, na eerst voor Zijn volk gestreden te hebben, en Jeruzalem wonderdadig te hebben verlost, den vijanden dezen vernieuwden aanval zal doen gelukken; namelijk de eerste wonderdadige tusschenkomst des Heeren ter ontzetting Zijns volks zal dienen, om hunne bekeering tot den Messias uit te werken, terwijl integendeel het laatste onheil over het Joodsche land en Jeruzalem, van God zal worden toegelaten tot uitzuivering van diegenen, die zich niet opregtelijk bekeerd zullen hebben; gelijk natuurlijk te begrijpen is, dat ook nog dezulken zullen overblijven, gelijk ook in andere voorzeggingen, straks reeds aangehaald, klaar genoeg wordt te kennen gegeven.

Intusschen de opregten zullen hier niet bij lijden, maar wonderdadig van God gered, en in eene veilige schuilplaats, Azal, de plaats der afzondering, worden uitgeleid, tot dat de Heere spoedig tot hunne volkomene verlossing en verdelging hunner vijanden opstaan zal.

Wanneer wij nu hiermede vergelijken de voorzegging van Daniël, Hoofdst. IX:27, zoo wordt dezelve niet alleen daardoor nader opgehelderd, maar tevens leeren wij daaruit den tijd, welke met alle deze onderscheidene gebeurtenissen verlopen zal, naauwkeurig bepalen: immers daar wordt voorzeggd, dat de Heere gedurende ééne week van zeven jaren het verbond (door God met Israël opgericht door Mozes dienst) versterken, op nieuw bevestigen zal, hen in hun land en bij hunne oude godsdienstoefening herstellen, en zich als hun God en Beschermmer betoonen zal; doch dat gedurende eene helft dier week (zeker de laatste helft), gedurende de laatste drie en één half jaren het nieuw begonnen slag- en spijsoffer op nieuw zal ophouden (door eenen vernieuwden inval en overheersching der vijanden); waarop eindelijk verwoesting over hunnen verwoester zal worden uitgestort, de volkomene verlossing van des Heeren volk zal plaats hebben, en het nieuwe tempelheiligdom (aan Ezechiël nader vertoond en de daartoe behoorende vernieuwde plegtige godsdienstoefening) zal gevestigd en ingewijd worden: waaruit wij derhalve besluiten, dat de eerste herstelling des Joodschen volks nog volgens het oud Mozaïsch verbond geschieden zal, dewijl zij dan nog niet tot erkentenis van den Messias Jezus zullen gebragt zijn en hunne bekeering niet verder gaan zal, dan tot eene getrouwer en hartelijker gehoorzaming der Goddelijke geboden, aan hunne vaders voorgeschreven; dat ook de Mozaïsche plegtige godsdienstoefening ten dien tijde weder zal ingevoerd worden, dat van de eerste herstelling derzelve af tot op het begin der nieuwe plegtige godsdienstoefening en van den volkomenen heilstaat zeven jaren verlopen zullen, in welke eerste helft de eerste aanval der vijanden tegen Jeruzalem en de wonderbare tusschenkomst van God ter verlossing zal voorvallen en tevens de ware bekeering van een gedeelte des Joodschen volks tot den Messias zal plaats hebben, waardoor zij dan ook zullen worden toebereid, om het oud verbond en de Mozaïsche godsdienstoefening voor eener nieuwe te doen plaats maken. Hiertoe zal God van zelf den weg banen: daar Hij in de helft der zeven jaren eenen nieuwen aanval der vijanden tegen Jeruzalem zal laten gelukken, waardoor van zelf het ophouden der nieuwingevoerde plegtige godsdienstoefening, naar Mozes' Wet, zal veroorzaakt worden, terwijl Hij Zijne getrouwe vrienden gedurende de laatste drie en een half jaren in eene afgezonderde schuilplaats zal weten te beveiligen, hun aan het einde derzelve volkomene verlossing bezorgen, en zoo de nieuwe en volmaaktere, schoon toch ook plegtige godsdienstoefening, meer overeenkomstig met dat nieuw verbond, dat Hij dan in hunne harten zal hebben ingeschreven, tevens met den volmaakten heilstaat Zijns volks zal invoeren.

Voorts hebben wij ook reeds uit andere voorzeggingen aangewezen, dat de laatste en volkomene verlossing van des Heeren volk en de wonderbare daden, tot hun heil verrigt, gelegenheid geven zullen tot de algemeene bekeering der volken, de volkomene wederbrenging van velen, tot dien tijd toe nog verstrooiden en door de volken nog teruggehoudene Joden naar hun land en Jeruzalem zal te weeg brengen, zoodat zij bij geheele menigten door de volken zelve, die hen gevangen hielden,

zullen worden aangevoerd. Zie b. v. Jez. LX: 4, 8, 9. Waaruit wij dan ook besluiten mogen, dat, schoon wel de bekeering en wederherstelling der Joden reeds vóór dien vernieuwden aanval op hun land zal aanvangen, dezelve echter eerst volkomen na denzelven en de daarop gevolgde Goddelijke verlossing zal voleindigd worden.

Maar dus worden wij dan ook tevens in staat gesteld, om de overeenstemming en het verband van alle deze voorzeggingen, die het nog toekomstige betreffen, des te volmaakter in te zien. Wij hebben dezelve reeds van lieverlede, bij de overweging der bijzondere gedeelten, doen gevoelen: een enkel woord zal derhalve nu hier genoeg zijn, om dit geheel verband en die gansche overeenstemming als in eenen oogopslag te doen overzien. Vooraf nog twee aanmerkingen.

Vooreerst, daar alle deze gebeurtenissen van den laatsten tijd in het naauwste verband staan met elkander, en daar bijzonder de twee eerste hoofdgebeurtenissen, namelijk de volmaakte oprigting van des Messias heerlijk koninkrijk, en de algemeene toebreding der Heidenen, met de bekeering en herstelling der Joden zeer naauw verbonden zijn, zoo volgt daaruit, dat, even als de laatste, zoo ook de beide eerste gebeurtenissen trapswijze zullen plaats hebben.

Ten tweede, even gelijk de overige gebeurtenissen, die den laatsten tijd der wereld zullen kenmerken, met de lotgevallen des Joodschen volks in een naauw verband door de Profeten worden voorgesteld, zoo hebben dezelve ook met de overige hoofdgebeurtenissen eene zeer naauwe overeenstemming.

Best zullen wij ons dan den geheelen loop der gebeurtenissen dus vertegenwoordigen:

Terwijl er een groot en algemeen zedenbederf onder alle volken der wereld, bijzonder onder die, aan welke God zichzelve heeft geopenbaard, zal plaats hebben, en dit hand over hand zal toenemen, zoo zal God overvloedig Zijnen Geest uitstorten en het Evangelie alomme laten verkondigen, waardoor nog velen zullen opmerkzaam gemaakt en voor des Heeren toekomst toebereid worden. Over het geheel echter zullen vele volken tegen God en Zijnen- Gezalfde opstaan en van Zijne dienst afvallig worden; en vele rampen en oordeelen zullen over de aarde worden uitgestort. Dit zal geschieden gedeeltelijk gedurende het bestaan van het zevende groote wereldrijk, dat het rijk van Gods laatsten tegenstander zal voorafgaan, gedeeltelijk gedurende het bestaan van het achtste rijk zelf, een rijk, dat met wreedheid over de aarde heerschen zal, en uit hetwelk eindelijk de laatste en grootste vijand ⁽⁵⁾ van God en Zijn volk zal opstaan, alles met die

---

⁵ Ik plaats hier eene aanmerking, om alle beschuldiging van tegenstrijdigheid weg te nemen: namelijk, wanneer ik dezen aanstaanden vijand van God en Zijn volk, noem den laatsten vijand, doe ik dit, dewijl hij de laatste zijn zal, van wien Gods volk dadelijk iets lijden zal. Anders moet na hem nog de Gog en Magog komen: doch dezen zal hun aanval geheel mislukken.

omstandigheden, als wij bij de overweging der bijzondere voorzeggingen breedvoerig gezien hebben en boven kortelijk bijeen hebben zamengevoegd.

In dien tusschentijd zal de aanvankelijke wederherstelling van een gedeelte van het Joodsche volk in hun land plaats hebben, met welke God gedurende zeven jaren Zijn oude verbond bevestigen zal. De vijanden Gods zullen zich ook tegen dit land en volk in hunne woede keeren, doch van God wonderdadig verslagen worden. De Messias zal zich aan Zijn oude volk ontdekken, en dat zal zich nu tot Hem bekeeren. Ondertusschen zal de laatste en grootste vijand Gods zich verheffen, zich tegen God en Zijne dienst aankanten, en eene groote vervolging op aarde aanrigten, waarin twee derde deelen van des Heeren getrouwe aanklevers zullen omkomen. Ook zijne woede zal hij tegen het heilige land keeren, hetzelve innemen en gedurende drie en een half jaar overheerschen, alles weder met die omstandigheden, zoo als wij boven gezien hebben. Nu zal God tot heil van Zijn volk opstaan, hetzelve door Zijne wonderbare magt verlossen. De volken der aarde hierdoor getroffen, die Gods wrekende hand en de verdelging ontkomen zijn, zullen zich tot God bekeeren, zich met het volk des Heeren zamenvoegen, en de alom verstrooide Joden zullen nu volkomen wederkeeren. Nu zal een nieuwe tempel worden gebouwd, eene nieuwe plegtige godsdienstoefening beginnen, een nieuw Israël, waarin ook velen uit andere volken zullen worden ingelijfd, en dat alleen bestaan zal uit de naauwkeurigste betrachters van Gods geboden, en eindelijk zal die heilstaat aanvangen, welke als het laatste doel van alle voorzeggingen is aan te merken. Alleen moeten wij hierbij nog opmerken: vooreerst, dat ook dan deze heilstaat niet geheel volmaakt zal zijn, maar nog eens bedreigd worden door den opstand van ver afgelegene volken, welke echter met derzelver volkomene verdelging zal geëindigd worden, waarvan wij eene uitgebreide voorzegging gevonden hebben Ezech. XXXVIII en XXXIX; ten tweede, dat eindelijk eene opstanding der dooden en eene groote verandering der aarde is te verwachten. Van dezelve wordt ook reeds door de Profeten des Ouden Testaments gesproken; maar met meerder klaarheid is ons dezelve in het Nieuwe Testament geopenbaard. Na dezelve zal bijzonder het koninkrijk van den Messias in al deszelfs heerlijkheid worden opgerigt, die volmaakte heilstaat, door de Profeten afgeschilderd, volkomen worden daargesteld, en de beloften Gods volmaakt vervuld worden. Dan zullen ook zij, die reeds in oude dagen op dezen heilstaat wachtten, en in het geloof gestorven zijn, ook mede in denzelven deelen; een ongestoord geluk zal dan op aarde plaats hebben; alle goddeloosheid en rampen zullen dan volkomen van deze aarde verbannen zijn; de zachtmoedigen zullen dan het aardrijk erfelijk bezitten, ook dan zal God op de volmaaktste wijze Zijne woning hebben onder de menschen, en Jeruzalem als de woonplaats van Gods heerlijkheid, met nieuwen luister op het vernieuwde aardrijk worden daargesteld. Wij mogen dan daaruit besluiten, dat de inrigting van de vernieuwde aarde op eene soortgelijke wijze als tegenwoordig zijn zal, in zoo verre, dat ook dan de zalige bewoners der aarde in onderscheidene

volken zullen verdeeld zijn, staande onder hunne bijzondere koningen en oppervorsten, terwijl de Messias, de Koning aller koningen wezen zal; ook, dat dan een Israël Gods zal zijn, als het hoofdvolk der geheele aarde, waarover David, onder het opperbestuur van den Messias, vorst zal zijn tot in eeuwigheid, terwijl dan ook de belofte van Jezus aan Zijne Apostelen, zal vervuld worden, dat zij zitten zullen op twaalf troonen, om de twaalf geslachten van Israël, als derzelve stamvorsten, te regeren. Doch hierbij kan het echter plaats hebben, dat aanstonds na de verdelging van dien grooten vijand Gods, die Jeruzalem gedurende drie en een half jaar zal overheerschen, nog vóór den opstand van Gog, den vorst van Magog, en vóór de algemeene opstanding, eene bijzondere opstanding van sommige bijzondere vrienden des Heeren zal plaats hebben, en gedurende eenen geruimen tijd een vreedzame staat op aarde zal genoten worden; welke het voorspel zijn zal van dien gelukkigen toestand, die volmaakt na de algemeene opstanding zal beginnen, gelijk wij uit de Openbaring van Johannes als zeker moeten aannemen, en dat ook dan reeds die belofte, omtrent David gedaan, dat hij de vorst van het herstelde Israël zijn zal, en omtrent de Apostelen, dat zij de twaalf geslachten Israëls regeren zullen, zal vervuld worden, als wanneer ook David en de Apostelen in deze eerste opstanding zullen deelen. Dus zullen wij het ons best dus kunnen vertegenwoordigen, dat de beloofde gelukstaat eerst aanvankelijk en nog onvolkomen vóór de algemeene opstanding, doch geheel volmaakt na dezelve zal plaats hebben, gelijk wij boven reeds hebben aangemerkt.

Zie hier dan nu ook de voorzeggingsen des Ouden en Nieuwen Testaments, omtrent hetgeen wij nog in het toekomstige te verwachten hebben, nader ontwikkeld. Hoe juist nu met dit alles de laatste voorzegging des Bijbels, de Openbaring van Johannes, die opzettelijk en uitgebreid over de laatste toekomst handelt, overeenstemme, ja ook hoe bijzonder dienstig deze laatste voorzegging zij, om ons al de gebeurtenissen in eene nog naauwkeuriger orde te doen voorstellen, zal den opmerkzamen lezer van deze onze Beschouwing, van onze Proeve van Verklaring van gemeld boek, en Nadere Opheldering, niet breedvoerig behoeven aangetoond te worden. Wij hebben reeds bij onderscheidene voorzeggingsen, bijzonder die, welke den laatsten vijand en vervolger van de godsdienst betreft, ons werk er van gemaakt, om het een door het ander op te helderen. Het zal dus hier genoeg zijn, kortelijk de hoofdzaken aan te stippen, en verder tot het bovengezegde te verwijzen.

Vooreerst die gebeurtenissen, waarover de profetiën des Ouden en Nieuwen Testaments het breedvoerigst zijn, namelijk de herstelling der Joden en de algemeene toebrengring der Heidenen, worden in de Openbaring zoo opzettelijk niet aangeroerd. Echter worden zij daarin klaarlijk voorondersteld, en wij hebben bij de verklaring van het zevende Hoofdstuk der Openbaring, genoegzaam aangewezen, dat daar ook op deze gebeurtenissen (namelijk wat den eersten

aanvang van dezelve betreft) klaar gezien wordt; zoo leeren wij daaruit den tijd kennen, wanneer de eerste herstelling des Joodschen volks beginnen zal, namelijk bij de gebeurtenissen na de opening van het zesde zegel aan Johannes vertoond, terwijl het menschdom door vreesverwekkende natuurverschijnselen en geduchte omkeeringen tegen des Heeren naderende toekomst wordt gewaarschuwd. Ook zien wij daaruit nog nader het verband, hetwelk deze gebeurtenis van de aanvankelijke herstelling van Israël, met de volgende hebben zal, namelijk hoe langs dezen weg eene veilige schuilplaats in het Joodsche land voor des Heeren volk tegen de naderende oordeelen zal worden toebereid, werwaarts ook velen uit andere volken zullen geleid en beveiligd worden.

Ten tweede, het groot zedenbederf tegen den laatsten tijd der wereld, in de profetiën des Ouden en Nieuwen Testaments voorzeggd, en de rampen, deswegens uit te storten, worden ook in de Openbaring klaar voorgesteld, ja de rampen en Goddelijke oordeelen zeer uitvoerig en naauwkeurig beschreven.

Ten derde, bijzonder groot is de overeenstemming tusschen dat gedeelte der Openbaring en der overige voorzeggingen, waarin gesproken wordt van den afval veler menschen en volken van God en Christus, en van de regering van zekeren grooten hoofdvijand van God en Zijn Gezalfde.

Wilden wij deze overeenstemming stuk voor stuk aanwijzen, wij zouden in noodelooze herhalingen vervallen moeten, daar wij telkens bij de bijzondere voorzeggingen dezelve reeds hebben aangeleond. Ieder opmerkzaam lezer zal dezelve genoegzaam kunnen bevatten. Zij is zeer in het oog loopende. Zoo wel in andere voorzeggingen, vooral in die van Daniël, vergeleken met die van Zacharia, als in de Openbaring van Johannes, vinden wij melding gemaakt van eenen grooten overheerscher der wereld, die tevens een geducht vijand van God en Zijn' Gezalfde zijn zal, en zich boven alles zal verheffen, en als God laten eeren; van de algemeene toejuicing, welke hij van vele volken ontvangen zal; van de vervolging, die hij tegen Gods getrouwe vrienden zal aanrigten; van de vernieuwde inneming van Jeruzalem door hem en de overheering van hetzelfde gedurende drie en een half jaar; van de beveiliging van des Heeren volk gedurende dien tijd in eene afgezonderde schuilplaats, van zijne eindelijke volkomene verdelging. Daarenboven is ook de overeenstemming groot, in deze en gene bijzondere omstandigheden, als van het oprigten van een beeld ter zijner eere, om te aanbidden; van tien koningen, die hunne magt aan hem zullen overgeven; en andere omstandigheden, welke ik bij de bijzondere voorzeggingen reeds genoeg heb aangewezen.

Ten vierde is echter het een en ander in de Openbaring, hetwelk niet zoo klaar in de andere voorzeggingen begrepen is, of ook omgekeerd te vinden; doch met elkander vergeleken, geeft het van die geheele gebeurtenis een des te vollediger inzicht.

Zoo leeren wij b. v. uit de Openbaring, dat er eigenlijk twee vijanden Gods in den laatsten tijd der wereld zijn zullen, een wereldlijk oppervorst, en een valsche profeet of antichrist: hetwelk in andere profetiën zoo onderscheidelijk niet wordt voorgesteld. Voorts vinden wij den geheelen loop dier gebeurtenis van het begin tot het einde zeer naauwkeurig in de Openbaring beschreven, hetgeen in de andere voorzeggingen ten dien opzichte zoo opzettelijk niet geschiedt. Zoo leeren wij uit de Openbaring, dat die groote vijand Gods wel het voorhof van den tempel, maar niet den tempel zelve zal innemen; dat gedurende zijne overheersching twee getuigen Gods in het overheerde Jeruzalem profeteren zullen, en wat met deze zal gebeuren; ook welke plagen God zal uitstorten, op welke wijze God tot verdelging van dezen tegenstander zal te werk gaan: al hetwelk zoo naauwkeurig in de andere voorzeggingen niet wordt voorgesteld, schoon het met dezelve zeer wel kan worden zamengevoegd.

Daarentegen vinden wij weder in de overige voorzeggingen andere omstandigheden, welke in de Openbaring zoo uitdrukkelijk niet vermeld worden, doch echter daarmede zeer wel kunnen worden overeengebragt. Zoo b. v. vinden wij bij den Profeet DANIËL eene duidelijke afteekening dier acht achtereenvolgende groote wereldrijken, waarvan het rijk van Gods grooten tegenstander in den laatsten tijd der wereld het achtste uitmaakt, en wij verkregen daardoor de ware oplossing van het kort en raadselachtig voorstel hiervan in de Openbaring. Ook dat, wat Daniël meer uitvoerig opgeeft omtrent de opkomst en staatkundige geschiedenis van het rijk des Beestes, is, zoo als wij aantoonen, met de beschrijving van Johannes omtrent dit Beest zeer wel overeen te brengen. Ook hebben wij de overeenstemming van de naauwkeurige tijdsbepaling omtrent het bestaan en de regering van het Beest, die bij DANIËL voorkomt, met die van Johannes boven aangewezen, en wij willen er hier nog iets bij voegen, dat die overeenstemming nog nader zal ophelderen, en tot de staatkundige geschiedenis van de opkomst van het rijk des Beestes betrekking heeft. Wij hebben namelijk uit de voorzegging van DANIËL gezien, dat het achtste wereldrijk, nog eer dat de laatste vijand Gods daaruit persoonlijk zou voortkomen, reeds de aarde zou verbrijzelen, dezelve als opeten en vertreden; terwijl tien koningen eindelijk daaruit zouden voortkomen, welke het bewind met elkander zouden deelen; en dat eindelijk de laatste en grootste tegenstander Gods, persoonlijk daaruit te voorschijn komende, drie van deze koningen zou vernederen, en zoo allen noodzaken, om zich met hem te verbinden; alsmede uit Zacharia zagen wij, dat, alvorens het den vijanden van het herstelde Israël gelukken zou, op nieuw Jeruzalem te overmeesteren, en dus alvorens die drie en een halfjarige regering van dien laatsten geweldenaar daar bepaald te Jeruzalem zal aanvangen, te voren reeds vruchteloze aanvallen tegen het Joodsche land zullen beproefd worden, waarin de Joden de heerlijkste zegepralen over de hen aanvallende vijanden behalen zullen. Waar nu zullen wij dit alles in de Openbaring van Johannes plaatsen? Vinden wij ook daar van

die gebeurtenissen eenige duidelijke aanwijzing? Bij eene opmerkzame vergelijking van den schakel der gebeurtenissen, die in de Openbaring voorkomt, kan, dunkt mij, de beantwoording dezer vragen geenszins twijfelachtig blijven, doch wordt daardoor alles in volkomene overeenstemming gebragt, en in duidelijke tijdsorde vertoond. Te weten wat het eerste ontstaan van dit achtste wereldrijk aanbelangt, en de jammeren daardoor op aarde aan te rigten, zoo wij de beginselen daarvan al niet stellen willen onder het vierde en vijfde zegel der Openbaring, bij de gebeurtenissen, afgebeeld door den berijder van het vale paard, en de verwoestingen en vervolgingen daarbij aan te rigten, dan ten minste blijft er ruimte genoeg onder het zesde en het begin van het zevende zegel, en de vier eerste bazuinende engelen over; maar vooral geeft ons het zinnebeeld onder den vijfden bazuin en den engel aan Johannes vertoond, Openb. IX: 1—11, in de sprinkhanen, die uit den put des afgronds opkwamen, en den engel des afgronds aan hun hoofd hadden, eene allertreffendste afbeelding van de krijgsbenden van dien laatsten vijand Gods, bezig om hem zijne opperheerschappij te helpen vestigen, welke krijgsbenden uit de allerbooste en meest duivelsche menschen bestaan zullen, in welke de uit den afgrond losgelaten geesten, zullen gevaren zijn, gelijk hun opperhoofd een ingevleeschte duivel, de vorst der afgefallen engelen, hier in een menschelijk persoon verschenen, zelf zijn zal, en dus met regt de engel des afgronds genoemd wordt; terwijl daarentegen het zinnebeeld, onder den zesden bazuinenden engel vertoond, Openb. IX: 13—19, in het daar afgeschilderd heirleger, onder het bestuur van vier engelen, aan de rivier Eufrates staande, en in hunne verrigtingen, klaarlijk het heirleger van de inwoners van het Joodsche land, en hunne zegepralende overwinningen onder het geleide van Gods engelen, aanduiden.

Doch, behalve deze voorname hoofdzaken zijn er nog andere bijzonderheden bij de Profeten omtrent die nieuwe inneming van Jeruzalem, de beveiliging van des Heeren volk en deszelfs eindelijke volkomene verlossing vermeld, welke in de Openbaring van Johannes zoo bepaaldelijk niet voorkomen, en die dus tot aanvulling van het daar vertoonde dienen kunnen. Zoo vinden wij bij Zacharia eene omstandigheid, die bij de inneming van Jeruzalem door dien grooten vijand Gods zou plaats hebben, namelijk het splijten van den Olijfberg, waardoor een veilige weg voor des Heeren volk tot ontkoming naar de plaats der afzondering zou gebaad worden, waarvan in de Openbaring niets voorkomt, waar ook geen omstandig verhaal van deze inneming wordt gevonden, maar dezelve alleen wordt voorondersteld geschied te zijn. Eene andere omstandigheid, tot die inneming van Jeruzalem behorende, die wij bij Zacharia en andere Profeten vinden, kon bedenking baren, namelijk dat gedurende die overheersching den inwoneren van Jeruzalem en Judea vele ellenden zouden overkomen, daar zelfs de helft derzelve gevankelijk zouden worden weggevoerd: hoe kon dit bestaan met die beveiliging van des Heeren volk en gemeente, welke in de Openbaring aan hetzelfde gedurende

dien tijd wordt toegezegd? Doch wij hebben ook boven reeds opgemerkt, dat niet alle ongeloovigen en geveinsden uit dat land ten dien tijde nog zullen uitgeroeid zijn: deze zullen die rampen treffen, maar Gods ware vrienden zullen beveiligd worden, zoo als ook andere voorzeggingen, zelfs deze van Zacharia, toonen. Die volkomene zuivering van des Heeren volk en gemeente en uitwerping van alle geveinsden en huichelaren, schijnt ook in de Openbaring, Hoofdst. XII: 7 en vervolgens, door de uitwerping van den duivel en zijne Engelen uit den hemel te worden aangeduid (⁶). Voorts zal volgens Maleachi de Profeet Elias op aarde komen, om het Joodsche volk te bekeeren. Wanneer wij vooronderstellen, dat dit geschieden zal na hunne eerste aanvankelijke wederkeering in het land, gedurende de eerste helft der zeven jaren, dat God Zijn verbond volgens DANIËL, Hoofdst. IX: 27, met hen zal bevestigen, dan mogen wij misschien aannemen, dat Elias één van die twee getuigen zijn zal, die in Jeruzalem, na deszelfs vernieuwde inneming blijven, en voor de zaak van God getuigen zullen. Omtrent de volkomene verdelging van den laatsten vijand leert ons de Profeet Joël, dat dezelve in het dal Jozaphats zal plaats hebben; en uit Ps. LXVIII besloten wij, dat deze vijand Gods, na zijne eerste nederlaag, nog het gebergte Bazan en eenige sterke plaatsen aan de Middellandsche Zee zal in bezit houden, doch vandaar ook ten laatste zal verdreven worden. Hoe dit met het voorstel der Openbaring kan worden overeengebragt, is klaar genoeg te begrijpen en hebben wij bij de overwegingen dier beide voorzeggingen reeds getoond.

Doch eene andere omstandigheid is er, welke eene nadere overweging vereischt. Wij hebben namelijk uit een gezegde in de profetie van Hozea besloten, dat, wanneer des Heeren volk, tot herovering van hun land uit de handen van den grooten vijand Gods, uit hunne afgezonderde schuilplaats zal terug keeren, zij over den Jordaan in het land Canaän komen zullen, omdat de Heere Hoz. II: 14 belooft, dat Hij aan Zijn volk het dal Achor zou geven tot eene deur der hoop; hetwelk wij zóó verklaarden, dat zij bij hunnen terugtogt uit de woestijn, waar zij verborgen geweest waren, het allereerst het dal Achor zouden in bezit krijgen, en daardoor eene gegronde hoop opvatten, om eerlang hun geheele land op nieuw te zullen bewonen: daar nu het dal Achor aan den Jordaan gelegen is, zoo volgt dan daaruit, dat zij van over den Jordaan in hun land zullen terugkeeren. Doch hiermede schijnt niet wel overeen te komen hetgeen wij Openb. XVI: 16 lezen, dat namelijk die laatste hoofdvijand Gods, alle koningen der aarde zamenbrengende met hunne legers, om dezelve ten strijde aan te voeren tegen de terugkeerende gemeente des Heeren en de koningen, die van het Oosten komen zullen, deze heirlegers zal vergaderen bij den berg Megiddo. Daar nu deze berg in het noordwestelijk gedeelte des Joodschen lands gelegen is, het dal Achor daarentegen in het zuidoostelijk, zoo schijnt hieruit, alsof zij de terugkeerende gemeente des Heeren niet van over den

---

⁶ Zie mijne *Nadere Opheldering*, bladz. 124—126.

Jordaan, maar integendeel van boven door Syrië verwachtten. Dan, bij nader nadenken volgt dit echter niet noodzakelijk; want, schoon Gods vijand wel zijne heirlegers te Armageddon zal vergaderen, er staat echter niet, dat daar de strijd zal voorvallen; neen, maar het kan ook zoo begrepen worden, dat deze plaats alleen tot eene algemeene verzamelpplaats door hem zal verkozen worden, waartoe dezelve ook uitnemend geschikt is, dewijl de groote en uitgestrekte vlakte Esdraëlon aldaar gelegen is, en dat hij dan vervolgens deze, aldaar verzamelde en bij elkander gelegerde krijgsheren daar zal gebruiken, waar hij het noodig oordeelt. Intusschen wil ik het niet als volkomen zeker stellen, dat ik de meening van Hozea in de aangehaalde woorden regt begrepen hebbe: in zulke omstandigheden, die alleen op een enkel gezegde steunen, kan men ligt mistasten; dezelve worden door de vervulling eerst regt klaar: genoeg is het, dat wij de voornaamste gebeurtenissen, die herhaalde reizen bij onderscheidene Profeten, of ten minsten zeer uitgebreid en duidelijk bij éénen Profeet worden voorgesteld, of ook zulke omstandigheden, die in een klaar en naauwkeurig verband met de overige hoofdgebeurtenissen worden opgegeven, met genoegzame zekerheid kunnen vaststellen.

Ten vijfde, het is ook bijzonder uit de Openbaring, dat datgene, hetwelk wij uit sommige voorzeggingen opmaakten omtrent de vorming van een nieuw Israël, waarin ook menschen uit andere volken zullen opgenomen worden, schoon de hoofdstam het eigenlijke Israël blijven zal, en hetwelk bestaan zal uit de getrouwste en meest gevorderde van des Heeren vrienden, meer klaarheid en zekerheid verkrijgt; daar wij tevens uit dezelve den tijd leeren kennen, wanneer dit nieuw bijzonder volk des Heeren zal gevormd worden, te weten vóór de opperheerschappij van den laatsten vijand, gedurende het eerste verblijf van Israël na deszelfs aanvankelijke herstelling in Canaän; en ook mede den tijd, wanneer het zich met bijzonderen luister zal openbaren, namelijk na de herovering van het land uit de magt der vijanden, wanneer hetzelve van Sion, waar het gedurende de overheersching van Jeruzalem volkomen veilig in gezelschap der hemellingen zal verkeerd hebben, met den Messias aan het hoofd, tot volkomene verdelging van Gods laatsten vijand zal nederdalen, zoo als wij in onze Proeve over de Openbaring en Nadere Opheldering getoond hebben.

Eindelijk geeft ons de Openbaring een volkomen licht omtrent de oprigting van des Messias heerlijk koninkrijk, de eerste bijzondere, en laatste algemeene opstanding, den opstand van Gog en Magog, het algemeen oordeel en het einde aller dingen: — want, daar alle deze zaken in de overige voorzeggingen of niet nader ontwikkeld worden, en slechts in één algemeen tafereel worden voorgedragen, of ten minste in de juiste tijdorde niet worden voorgesteld; zoo vinden wij integendeel in de Openbaring van dit alles eene juiste en naauwkeurige opgave; en het is daar, dat wij met zekerheid leeren, dat dadelijk, na de volkomene verdelging van den laatsten vijand, Christus op aarde zal regeren, en gedurende duizend jaren eenen

algemeenen heilstaat zal doen plaats grijpen, in welken vele van Gods gestorvene vrienden, door het bijzonder voorregt van eene eerste opstanding deelen zullen; in welken tijd wij dan de opbouwning en het bestaan van den heerlijken tempel, aan EZECHIËL vertoond, van de nieuwe plegtige godsdienst en daarmede verbondene nieuwe staatsinrigting en landsverdeeling van Canaän stellen moeten, en gedurende welken dan ook reeds aanvankelijk de beloften omtrent David, dat hij de vorst van het herstelde Israël zijn zal, en omtrent de Apostelen, dat zij de twaalf geslachten van Israël rigten zullen, zal vervuld worden; schoon deze heilstaat nog onvolkomen zijn zal: gelijk wij ook uit de Openbaring leeren, dat de opstand van Gog en Magog aan het einde dier duizend jaren zal plaats hebben, en den aanvankelijken heilstaat voor eene korte wijle zal dreigen te verstoren, doch met de onmiddelijke verdelging dier vijanden eindigen; waarop dan na de laatste en algemeene opstanding en het algemeen wereldgerigt, alsmede de vernieuwing van hemel en aarde, een nieuw Jeruzalem zal gevestigd worden, en die heilstaat beginnen, die eeuwig duren zal, en waarin alle de beloften Gods bij de Profeten volmaakt zullen vervuld worden.

Alzoo hebben wij dan ook deze onze taak geheel afgedaan, en wij zijn dan nu, wanneer wij het vorige met elkander vergelijken, in staat, om ons een juist en volkomen denkbeeld te vormen van datgene, hetwelk wij volgens de belofte en voorzeggingen der Profeten, nog in de toekomst hebben te verwachten. Vele heerlijke en zielverheffende uitzigten zijn ons geopend, maar nog vele rampen en ellenden moeten eerst doorgeworsteld worden. Gelukkig is hij, die zich laat voorbereiden, om standvastig te zijn in den dag der verzoeking, die acht geeft op de gebeurtenissen, welke ons op de naderende vervulling van alle deze voorzeggingen moeten opmerkzaam maken, en welke ons met korte woorden door den Heere Jezus, Matth. XXIV: 6 en vervolgens, zijn opgegeven, gelijk ze in de Openbaring, Hoofdst. VI, breeder zijn afgeschilderd, en die acht geeft op en handelt naar het woord van Jezus: Zalig is die dienstknecht, welken zijn Heer komende zal vinden alzoo doende, en: wacht uzelf, dat uwe harten niet te eeniger tijd bezwaard worden met brasserij, dronkenschap en zorgvuldigheden dezes levens, en dat u die dag niet onvoorziens overkome; want gelijk een strik zal hij komen over allen, die op den ganschen aardbodem gezeten zijn. Waakt dan tot aller tijd, biddende, dat gij moogt waardig geacht worden, te ontvlieden alle deze dingen, die geschieden zullen, en te staan voor den Zoon des menschen!

* * * * *